

A Z O R V O S I K Ö N Y V T Á R O S

Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs
Központ Szervezési és Módszertani Csoport Tájékoztatója

1961

1. évfolyam

2. szám

XX

T A R T A L O M

oldal

SZÉKELY Sándor:	A könyvtári tanácsokról.....	3
PAPP István:	A könyvtárosság mint szakma és a könyvtárosképzés	9
ZNAKOVSKY Emma:	Az Országos Közegészségügyi Intézet Könyvtárának munkája az 1927-1960 években	16
BÓKAY János:	Orvosi könyvtár, orvosi szemmel...	27
A k ö n y v t á r i m u n k a k é r d é s e i		
TORDAY Alice:	Könyvtárközi kölcsönzés az orvostudományi hálózatban	34
Betegek könyvtára		40
S z e m l e		
KOTKIN, V.:	Az orvosi könyvtárosok össz-szö- vetségi értekezlete. /Kivonatos fordítás/	55
KŘIVINKOVÁ, Julie:	Egészségügyi intézmények könyv- tárainak létesítése. /Ism. SZEPESI Zoltánné/	61
ZNAKOVSKY Emma:	Közegészségügyi bibliográfia. 1945-1954. /Ism. ERŐS László/ ...	69
CUNNINGHAM, Eileen R.:	Az Orvosi Alaptudományok Intézetének Könyvtára Pakisztán- ban. /Ism. GÁLNE FRIEDRICH Sára/..	72
SZEPESI Zoltánné:	Néhány szó a Medicinskij Refe- ratinúj Zsurnál-ról	77
GÁL Imréné:	Egy hézagpótló kiadványról	80
K ö z l e m é n y e k - H i r e k		83

Második számunk munkatársai:

dr. SZÉKELY SÁNDOR az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ igazgatója, PAPP ISTVÁN az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa, ZNAKOVSKY EMMA az Országos Közegészségügyi Intézet Könyvtárának vezetője, dr. BÓKAY JÁNOS az Országos Orvostudományi Könyvtár munkatársa, TORDAY ALICE az Országos Orvostudományi Könyvtár munkatársa, dr. SZEPESI ZOLTÁNNÉ az Országos Orvostudományi Könyvtár munkatársa, ERŐS LÁSZLÓ a Budapesti Orvostudományi Egyetem Könyvtárának munkatársa, GÁLNÉ FRIEDRICH SÁRA dr. az Országos Orvostudományi Könyvtár munkatársa, dr. GÁL IMRÉNÉ az Országos Közegészségügyi Intézet Könyvtárának munkatársa.

A KÖNYVTÁRI TANÁCSOKRÓL

A könyvtári munka kiszélesedésével, a könyvtártudomány fejlődésével, a nagy könyvtárak kialakulásával /amelyekben nagylétszámú személyzet is dolgozik/ a legtöbb nagy könyvtár mellett a nyugati országokban tanácsadó társadalmi szervek /committee-k, council-ok, stb./ jöttek létre. Ezek a szervek segítik a könyvtár vezetőségét bizonyos szakkérdések /az állománygyarapítás elvi kérdései; a raktározás; a korszerű munkaszervezés; könyvtárépítés és bővítés stb./ megoldásában. Segitik a könyvtár gazdálkodását is, éspedig gyakran nem is szaktanácsal csupán, hanem maguk szervezik a társadalom önkéntes anyagi segítségét /gyűjtések, alapítványok szervezése/, amelyekre a "gazdag" tőkés országokban a nagy könyvtárak elég sokszor rászorulnak. E könyvtári Tanácsok fő feladata gyakran éppen az utóbbi: a könyvtár működéséhez és fejlődéséhez szükséges anyagi eszközök előteremtése.

A szocialista országokban a kultúra fejlesztése és elterjesztése állami feladat. Ennek megfelelően a könyvtárak anyagi ellátásáról is az állam gondoskodik. Az állam anyagi erejéhez mérten és a szükségleteket számításba véve fejleszti a könyvtárügyet. A szocialista könyvtárügy fölényét azonban nemcsak az biztosítja a kapitalista könyvtárügy fölött, hogy a szocialista állam viszonylag nagyobb anyagi

erőket fordít a könyvtárügy fejlesztésére, mint a kapitalista állam és társadalom együttvéve, hanem az is, hogy a szocialista társadalmi rendszer egyik alaptörvénye - a tervszerűség - a könyvtárügyre is kihat. A könyvtárak fejlesztése és használata tervszerű - és ez megsokszorozza a hatásfokukat. Ez a tervszerűség érvényesül a hálózati elvben, amelyen a mi könyvtári rendszerünk is alapul.

A szocialista könyvtárak mellett működő Tanácsokat is a tervszerű állami intézkedések hozták létre. Megalakulásuk, működésük fejlődési folyamat, amelynek - különösen az orvostudományi könyvtári hálózat tekintetében - még csak a kezdetén vagyunk. E Tanácsok feladatköre részben azonos a régebbi, még a kapitalizmusban kialakult társadalmi szervekével: szintén segítenek a könyvtár vezetőségének a szakmai feladatok helyes megoldásában, a könyvtár szakirányításában. Feladatkörük másik oldala már jellegzetesen szocialista: a tervszerű munkát és gazdálkodást segítik elő.

Az OOKT

Az egészségügyi miniszter 24/1960. sz. utasítása - amely létrehozta az orvostudományi könyvtári hálózatot - intézkedik az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ mint hálózati központ mellett, az igazgató irányító munkájának támogatására szervezendő Országos Orvostudományi Könyvtárügyi Tanácsról /OOKT/. A miniszteri utasítás meghatározza a Tanács összetételét is. Eszerint a Tanács legfel-

jebb 18 tagból áll /beleszámitva az OOK igazgatóját és helyettesét, akik hivatalból tagjai a Tanácsnak/.

Az idézett rendelet felsorolja az OOKT tagjainak többségét /12 tagot/; további 6 tagot az egészségügyi miniszter nevez ki. A kinevezések a rendelet megjelenését követően megtörténtek, az OOKT a következő tagokkal egészült ki:

az Orvos Eü. Dolgozók Szakszervezete képviselője,
az Orsz. Orvostovábbképző Intézet képviselője,
az Orsz. Orvostörténeti Könyvtár képviselője,
a Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Tanács kórházának képviselője,
a Somogy Megyei Tanács kórházának képviselője, és
a Vas megyei Tanács kórházának képviselője.

A múlt év őszén az OOKT-ben képviselést nyert szervezetek kijelölték azokat a személyeket, akik az OOKT tényleges munkáját végezni fogják. A kijelölés eredményeképpen az OOKT-ben az alábbi személyek képviselik az OOKT tagokat: dr. Kazár György /Eü.Min./, dr. Faragó Lászlóné /Műv.Min./, dr. Véghelyi Péter /MTA/, dr. Gubi Miklós /ETT/, dr. Szabó Zoltán /Szakszervezet/, dr. Király Kálmán /Budapesti Orvostud.Egyet./, dr. Adler Péter /Debreceni Orvostud.Egyet./, dr. Szentágothai János /Pécsi Orvostud.Egyet./, Pálffy Gyula /Szegedi Orvostud.Egyet./, Znakovszky Emma /OKI/, dr. Schwarczmann Pál /OTKI/, Palla Ákos /Orsz.Orvostört.Kvtár/, dr. Ecsedi Andor /Bpest Főv.Tanácsa VB. Eü.Oszt./, dr. Cseley Márton /Borsod m.kórh./, dr. Arató Miklós /Somogy m.kórh./, dr. Soly moss Béla /Vas m.kórh./, és dr. Székely Sándor /OOK igazgató/. /Az OOK igazgató-helyettesi állás betöltetlen./

Az OOKT 1960 decemberében megtartotta az első ülését, amelyen az orvostudományi könyvtári hálózat szervezeti és működési szabályzatának a tervezetét vitatta meg. /A szabályzatot jóváhagyás után közöljük "Az Orvosi Könyvtáros"-ban./ Ezen az ülésen választotta meg az OOKT a vezetőséget is, amely az OOKT ülései közötti időben látja el a tanácsadó funkciót az OOK vezetősége mellett. Az OOKT megválasztott vezetősége a

következő OOKT tagokból áll: dr. Kazár György, dr. Faragó Lászlóné, dr. Király Kálmán, dr. Ecsedi Andor és dr. Székely Sándor /elnök/.

Az OOKT a továbbiakban negyedévenként tartja teljes ülését, amelyekben megvitatják az OOK munkatervét, beszámoló jelentését, működésének fontosabb problémáit, a hálózat szervezésével kapcsolatos elvi és az egész hálózatot érintő gyakorlati kérdéseket. Az idén - többek között - a hálózat állománygyarapítási politikájával is foglalkozik majd az OOKT, különös tekintettel arra, hogy a devizás könyvek és folyóiratok rendelésének, beszerzésének az összehangolása, a megrendelések engedélyezése az OOK hatáskörébe került. /1961-ig ezt a feladatot az ETT látta el./ Országos viszonylatban igen jelentős összeg ésszerű felhasználásáról van itt szó. Az állam által rendelkezésre bocsájtott devizát úgy kell felhasználni, hogy az minél teljesebb mértékben közérdeket szolgáljon.

Az AOKT

Amilyen fontos feladatot tölt be az OOKT a hálózati központ tevékenységében, ugyanolyan jelentős az alközpontok hálózati munkájának a támogatása céljából létrehozandó Alközponti Orvostudományi Könyvtári Tanács /AOKT/ munkája.

Az AOKT-k összetételéről a hálózat szervezeti és működési szabályzata intézkedik, ez határozza meg működésének irányelveit is. A szabályzat csak lazán és széles körvonalakban ha-

tározza meg az AOKT feladatkörét - valójában, mint minden demokratikus szervre, erre is áll: saját magától függ, hogy milyen mértékben vesz részt a könyvtár munkájának az irányításában.

A magunk részéről az AOKT-k munkáját rendkívül fontosnak tartjuk és véleményünk szerint az orvostudományi könyvtári hálózat működése, problémáinak a megoldása nem kis mértékben az AOKT-k jó működésén mulik majd.

Az orvosi könyvtárak irányítói és munkatársai - kevés kivételtől eltekintve - jelenleg /éppen az orvostudományi könyvtári munka kezdetlegessége miatt/ az állománygyarapítást és ezen belül is a devizás könyvek és folyóiratok beszerzését tekintik fő feladatuknak. 1962-re az OOKT által meghatározott devizakeretet az OOK az alközpontok rendelkezésére bocsátja, a megadott kereten belül az alközpontoknak maguknak kell majd gazdálkodniuk. Nagy szerepe lesz itt az AOKT-nak. Ez az a szerv, amely meghatározza majd: hogyan osszák el és szerüen a hálózatban a megrendeléseket, hogyan használják fel maximális hatásfokkal a lehetőségeket.

A könyvek és folyóiratok beszerzése azonban csak az első lépés a könyvtári munkában. Mi lesz a beszerzett állománnyal? Hogyan kezelik? Kik és hogyan használják fel? Hogyan teszik hozzáférhetővé az orvosok mind szélesebb rétegei számára? Gondoskodnak-e az állomány - a köztulajdon - védelméről?

Mindezek olyan kérdések, amelyekkel ugyancsak az AOKT-nak kell majd foglalkoznia. És persze, nemcsak "foglalkozni" kell majd ezekkel a kérdésekkel - meg kell teremteni a megoldás, a színvonalas könyvtári munka feltételeit is. Ezek a

feltételek ma még általában nincsenek meg. Még az alközpontjaink jó részében sem működik szakképzett könyvtáros, nincs lezárható és csak könyvtár számára elkülönített helyiség, nincs az előírásoknak megfelelő nyilvántartás és /ami mindezekből következik/ a könyvtárak működése, forgalma, "pacienturája" szűkkörű. A hálózathoz tartozó tagkönyvtárakban általában még rosszabb a helyzet. Sok helyen nem is lehet könyvtárról beszélni, a kevés /de sokba kerülő/ könyv- és folyóiratállomány valósággal gazdátlan és senki sem felel e köztulajdonért. A könyveket és folyóiratokat egyes intézményekben szinte "fogyó anyagként" tekintik.

Rendet kell tehát teremteni, biztosítani kell az előírással könyvtári munka feltételeit - e téren az AOKT-knak hosszú évekig tartó szivós munkát kell kifejteniök. Támpontként felhasználhatják a 24/1960.Eü.M. számú utasítást, valamint az orvostudományi könyvtári hálózat szervezeti és működési szabályzatát. A központi írásos és szóbeli utmutatáson kívül igen nagy jelentősége van a kezdeményezésnek. Az AOKT-ktől sok értékes kezdeményezést, általánosítható módszert várunk, amelyeknek szívesen helyet biztosítunk e módszertani közlőnyhasábjain is.

dr. S z é k e l y Sándor

A KÖNYVTÁROSSÁG MINT SZAKMA ÉS A KÖNYVTÁROSKÉPZÉS

Széles körben elterjedt nézet, hogy könyvtáros mindenki lehet, a könyvtárat bárki kezelni tudja, csak szeresse a könyveket és legyen egy kis adminisztratív érzéke. És gyakran az is így vélekedik, akit megbiznak a könyvtárosi teendők ellátásával. No, de nem sokáig. Ha lelkiismeretesen akarja végezni munkáját, hamarosan rájön, hogy még a kis könyvgyűjtemény kezelése során is számos probléma merül fel, melyek megoldása bizony nehézségeket okoz és nem is mindig sikerül kielégítően megoldania. Ugyancsak hamarosan kiderül az is, hogy nem is annyira a könyvek szeretete a fontos, mint inkább a könyvtárat használók kívánságainak kielégítése. Mert mit is értünk általában könyvszereteten? Hogy valaki szeret olvasni, mégpedig szépirodalmat. Nos, ha történetesen szakkönyvtárban dolgozik az illető, ezzel nem megy sokra. A könyvtáros viszonya a könyvekhez egészen más, mint az olvasóké: nem a maga gyönyörűségére ismerkedik meg velük, hanem az olvasók igényeinek minél teljesebb kielégítése céljából.

Igen, a jó könyvtárosi munkához egy sereg speciális ismeret szükséges. Ismerni kell a könyvtári ügyvitelt, a könyvtári

technikát. Biztonsággal kell tájékozódni az irodalomban. E két alapvető követelményt marxista-leninista világnézeti tartalommal kell megtölteni, hogy a könyvtár eredményesen tölthesse be társadalmi funkcióját, az olvasók igényeinek kielégítését, az olvasók nevelését.

Ezek a követelmények avatják szakmává a könyvtáraosságot, olyan szakmává, amelynek elsajátítása bizony kemény munkát, kitartó tanulást és sok gyakorlást kíván. Valaki most azt az ellenvetést tehetné, hogy ugyan mire való ez a sok tanulás, hiszen igen sok könyvtárban könyvtárosi szakképzettség nélküli dolgozók végzik a munkát és talán nem is rosszul. Ez igaz. De hadd emlékeztessenek valamire. Amikor bevezették Magyarországon az általános tankötelezettséget és az iskolásgyermekek száma ugrásszerűen megnőtt, nem volt kellő számú szakképzett tanító. Hát az tanította a gyermekeket, aki éppen vállalkozott erre. Hol a borbély, hol a kovács, hol egy vándorlegény. Természetesen akadtak közöttük számosan pedagógiai érzékkel megáldott tanítók. De átlagos színvonaluk - ezt fölösleges bizonygatni - jóval elmaradt a szakképzett pedagógusoké mögött. Így vagyunk valahogy a könyvtáraossággal is. A könyvtári munka színvonala szoros összefüggésben, egyenes arányban van a könyvtárosi szakképzettséggel, a könyvtárosképzés átlagos színvonalával. Minél alaposabban felkészült dolgozók kerülnek a könyvtárakba, annál tartalmasabbak, értékesebbek lesznek a szolgáltatások. A könyvtárosok létszáma az utolsó tizenöt évben duzzadt fel s mivel képzésükről nem történt kielégítő módon gondoskodás, a szakmai színvonal sem fejlődött a szükséges mértékben.

A könyvtárosképzésnek nálunk még alig van múltja. A felszabadulás előtt csak egy-két tanfolyam volt a tudományos könyvtárak dolgozói számára. 1945 után elkezdődött az újpesti könyvtárosiskola, de hamarosan abbamaradt. Egy tényleges eredmény: az Eötvös Lóránd Tudományegyetem könyvtáros tanszéke. De itt van már az az idő, amikor egységes rendszerbe kell foglalni a könyvtárosképzést. A könyvtárakkal szemben támasztott követelmények alaposan megnövekedtek s kielégítésük csak szakképzett könyvtárosokkal lehetséges.

Előkészületben van a könyvtári munkakörökre vonatkozó képzettségi követelményeket tartalmazó rendelet. Ez fogja szabályozni, hogy milyen munkakör betöltéséhez milyen könyvtárosi szakképzettség szükséges, valamint ez a szakképzettséget hol és hogyan lehet megszerezni, illetve milyen esetekben lehet felmentést kapni. A rendeletről jelenleg többet még nem tudunk mondani. Azonban annyi biztos, hogy a jelenleg kialakult képzési rendszer összhangban van a rendeletben foglaltakkal. Tehát a most folyó oktatási formákban nyert szakképzettséget a készülő képzettségi rendelet elismeri, sőt ezeket a formákat megerősíti és kötelezővé teszi azok számára, akik még nem szereztek szakképzettséget.

Ezek után nézzük meg a könyvtárosképzés jelenlegi szervezését. A képzésnek két nagy területe van. Az egyik a szakképzés, vagyis azok az oktatási formák, melyek könyvtárosi szakképzettséget adnak, bármely szinten. A szakképzésnek három fokozata van: alap-, közép- és felsőfoku képzés. Felsőfoku könyvtárosi szakképzettséget elsősorban az egyetemen lehet szerezni, nappali és - akik már könyvtárban dolgoznak - levelező tagozaton. Azok, akik már egyetemi rangú diplomával rendelkeznek /legyen az bölcsész, mérnök, orvos, közgazdász

stb./, a könyvtárosi oklevelet levelező tagozaton kiegészítő szakként is megszerezhetik. Akik főiskolát végeztek, de nem könyvtáros szakon és most könyvtáros szakképzettséget kívánnak elnyerni, azok részére az Országos Széchenyi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ Oktatási Osztálya szervezett felsőfoku tanfolyamot. Középfoku szakképzettséget, a Művelődésügyi Minisztérium által kijelölt tankönyvtárakban szervezett középfoku tanfolyamokon lehet szerezni. Alapfoku tanfolyamokat a hálózati központok szerveznek.

A könyvtárosképzés másik nagy területe a továbbképzés. A szakképzettséget bizonyító oklevél megszerzése nem jelenti azt, hogy ezzel befejeződött a tanulás. Az állandóan fejlődő könyvtári elmélettel és gyakorlattal, az egyre duzzadó irodalmi terméssel a jó könyvtárosnak lépést kell tartania. Természetesen a továbbképzés lazább szervezeti formákat és kötetlenebb tartalmat kíván. Ezzel szemben jellemző vonásai a következők: szorosan kapcsolódják az aktuális könyvtári feladatokhoz, legyen folyamatos, terjedjen ki minden dolgozóra, vegye tekintetbe az egyes munkakörök speciális követelményeit stb. A szakképzés egységességével szemben itt a differenciáltság a fontosabb követelmény. A továbbképzés egységes rendszerének, alapelveinek kidolgozása folyamatban van.

Könyvtárosi munkakört főfoglalkozásként betöltő dolgozóknak általában vagy felső-, vagy középfoku könyvtárosi szakképzettségük kell, hogy legyen. A társadalmi munkás, a tiszteltdijas, a mellékfoglalkozású könyvtárosoktól alapfoku szakképzettséget kívánunk meg.

A továbbiakban kissé részletesebben foglalkozunk a középfoku szakképzéssel, mivel ez számos könyvtári dolgozót érint és jóval kevésbé ismert az egyetemi képzésnél. Az alapfoku tanfolyamokra egyenlőre nem térünk ki, mert ezeket eddig még csak közművelődési könyvtárosok számára szervezték meg; a szakkönyvtárosok alapfoku tanfolyamainak tematikája még kidolgozatlan.

A könyvtárosképzés egyik legfontosabb kérdése éppen a középfoku oktatás. Az ugynevezett középkádereken mulik jórészt a könyvtári munka hatékonysága, színvonalassága. Ebből következik az, hogy meglehetősen magas követelményeket kell támasztani kiképzésük során. Hiszen nem egy esetben önállóan kell kezelniök egy-egy intézeti, klinikai, üzemi könyvtárat, tartalmi felvilágosítást kell adniok az olvasóknak stb. Általában azt mondhatjuk, hogy a könyvtárban előforduló minden munkához érteniök kell, természetesen a középfoknak megfelelő, gyakorlati szinten. Mindenhez? Nem tulzott ez a követelmény? Hiszen más munka folyik egy közművelődési és megint más egy szakkönyvtárban, nem is beszélve arról a különbségről, ami egy műszaki, mezőgazdasági vagy egy orvosi szakkönyvtár munkája között van. Üzemszervezési okok miatt más egy nagy és más egy kis könyvtár munkája: egyikben részfeladatokat kell megoldani, a másikban pedig egy dolgozóra van bízva minden munkafolyamat. Ezek azok a nehézségek, amelyek a tananyag kialakításánál merülnek fel. A képzés egységességének és a különleges igényeknek az ellentéte komoly problémát okoz.

Véleményünk szerint a munkakörök differenciáltságának problémája nem befolyásolhatja jelentősen a képzés tartalmát.

Végeredményben nem cimleirói vagy szerzeményezői, hanem könyvtárosi szakképzettséget ad a tanfolyam elvégzése. /Egyébként ez a kérdés csak az utólagos szakképzés esetében jelentkezik./ Egészen más a helyzet, amikor az egyes könyvtártípusok speciális kívánságaival kell szembenézni. Ha ezeknek eleget teszünk; nem jelenti azt, hogy feladtuk az egységesség elvét. Hiszen teljes egészében adjuk a könyvtárosi ismereteket, csak egy bizonyos szempont szerint, mégpedig az adott könyvtártípus szempontja szerint. Ezért a középfoku tanfolyam hallgatói három szak közül választhatnak: közművelődési, gyermekkönyvtáros és szakkönyvtáros szak között. A szakosodás lényegében az utolsó félévben megy végbe, a könyvtártan, az ideológiai ismeretek és a könyvismerteti tantárgy keretében.

A középfoku könyvtárosképzés terén kettős feladatot kell megoldani. Egyrészt a már állásban lévők utólagos szakképzésének megszervezését, másrészt az utánpótlás biztosítását. Jelenleg az elsőként említett sürgetőbb, de minél előbb meg kell valósítani az intézményes könyvtárosképzést, a könyvtáros szakiskolát. A középfoku tanfolyam jelenlegi szervezete szerint három tagozattal működik: nappali, esti és levelező tagozattal. Az első jelenti a rendes, iskolai képzés csíráját. Erre a tagozatra érettségizett fiatalokat vettünk fel, egyenlőre nagyon kis létszámban. Az esti és levelező tagozat gondoskodik az utólagos szakképzésről, ezekre a már állásban lévők járnak, mégpedig a fővárosiak estire, vidékiek levelezőre. Mindkét forma komoly megterhelést jelent a hallgatóknak; az estieknek időben, a levelezőknek anyagiakban.

Ezt azonban befektetésnek kell tekintetni, hiszen a tanfolyam elvégzése szakképzettséget jelent.

A középfoku tanfolyam szervezete, ügyrendje, tanulmányi rendje még nem tekinthető véglegesnek. A képzettségi rendeletről függően történhetnek benne jelentős változások is.

Summázva az eddigieket kimondhatjuk, hogy a könyvtáros-ság szakmává vált, méghozzá kiterjedt ismereteket megkívánó szakmává. A rövidesen megjelenő képzettségi rendelet minden könyvtárosi munkakörben dolgozótól megkívánja, hogy a megfelelő szintű szakmai ismereteket elsajátítsa. Ha egyenlőre nem is támaszthatjuk a szakképzettség előzetes megszerzését követelményként az újonnan alkalmazottakkal szemben, az alkalmazás feltétele, hogy a dolgozó megszabott időtartam alatt megszerezze az előírt szakképzettséget. Csak ezen az úton haladva emelhetjük a könyvtári munka színvonalát, ami az olvasói igények minél teljesebb, sokrétűbb és a szocialista társadalmi fejlődésnek megfelelő kielégítését jelenti.

P a p p István

AZ ORSZÁGOS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET KÖNYVTÁRÁNAK
MUNKÁJA AZ 1927-1960 ÉVEKBEN

Az Országos Közegészségügyi Intézet könyvtárának munkája, az Intézet megnyitásakor, 1927 július 1-én indult meg. Az 1960. év végével tehát 33 és fél év munkájáról számolhatunk be. Ez idő alatt, a kezdetben kis kötetszámu, zárt, kutatóintézeti könyvtár, az orvostudományi könyvtári hálózat egyik alközpontjává fejlődött.

A könyvtár munkájának közvetlen irányítója az Intézet főigazgatója. Mint tanácsadó szerv, az Intézet négy csoportvezetőjéből alakult egy bizottság. Ennek feladata elsősorban az évi folyóirat-és külföldi könyvbeszerzési terv, valamint a selejtezés jóváhagyása.

Indulásakor a könyvtár egyetlen, könyvállványokkal osztott helyiségben volt elhelyezve, és ugyanott folyt a könyvtári munka is. Már az induláskor jelentős kötetszámu anyag került birtokunkba, s a könyvtár gyors ütemben fejlődött, ezért a helyiség csakhamar szűknek bizonyult. 1930-ban a könyvtár melletti kis szobát, 1938-ban pedig a mellette lévő előadótermet kaptuk meg bővítés céljára. Ez utóbbi a jelenlegi, 24 férőhelyes olvasóterem, a falak mellett könyvállványokkal.

1944 nyarán a könyvtári állomány jelentős részét az alagsorban helyeztük el a fenyegető bombázások elől. A könyvanyagban nem esett jelentősebb kár, de a könyvtárhelyiségek a robbanások folytán megsérültek s a berendezésük megromgálódott. 1945-ben a befalazott ablaku alagsori szobákban, gyertyavilágítás mellett kezdtük meg ismét a könyvtári munkát. A könyvek visszaszállítása a második emeleti könyvtárhelyiségekbe 1945 végén történt meg, az intézet minden dolgozójának részvételével, akik két napig tartó munkával, kézről-kézre adogatták a könyveket. A hideg teremben csak az ideiglenesen beállított kályha néhány méteres körzetében olvastak a látogatók. A könyvtári munka azonban egyre fokozódó lendülettel folyt tovább. Látogató, kölcsönzési forgalmunk gyorsan emelkedett. Teljes erővel dolgoztunk a háboru éveiben kiesett külföldi szakirodalom pótlásán.

Ma is könyvtárunk egyik legnagyobb problémája a helyhiány, amelyen pillanatnyilag csak a fölőspéldányok selejtezésével tudunk - átmenetileg - segíteni.

Könyvtárunk tudományos szakkönyvtár, anyaga ma hazánk legjelentősebb közegészségügyi könyv- és folyóiratgyűjteménye. Gyűjtési területe - az Intézet munkájához kapcsolódva - a közegészségügy és határterületeinek szakirodalma. Jelentős mértékben fejlesztett szakok: közegészségügy, mikrobiológia, parazitológia, fertőző betegségek, gyógyszervizsgálat stb. Gyűjtési területünk időnkint kisebb módosításokon ment át, alkalmazkodva az Intézet aktuális feladataihoz, s esetleg elhagyva olyan területeket, amelyeknek irodalmát más, újabb létesítésű könyvtár teljességre törekvően gyűjti. A hazai közegészségügyi szakirodalom teljes gyűjtését azonban változatlanul feladatunknak tartjuk. Fontos és állandóan fejlesztett gyűjteményünk a kézikönyvtári anyag: szakszótárak, lexikonok, bibliográfiák stb.

A könyvtár állománya 1927-ben 4818 kötetből állott, amelynek kb. a fele periodika volt. Ez az arány jellemző a következő évek gyarapodására is, és ma is fennáll.

Az évenkénti gyarapodás átlaga 1944-ig 460 kötet. Kivételesen magas volt 1928-ban, amikor az Intézet munkásságához szükséges új anyagot szereztük be és 1931-ben, amikor jelentős kötetszámu ajándékot kaptunk. A háborus években a gyarapodás lecsökkent, különösen a külföldi folyóiratok kimaradása következtében. Az 1945. évben a gyarapodás mindössze 28 kötet. Ezt követően azonban ugrásszerű emelkedést látunk, ami eleinte inkább a háborus hiányoknak - nagyrészt ajándékképpen érkező - pótlását jelentette, később emellett már az újonnan megjelenő művek vásárlását is. Az 1945-1960 években a gyarapodás évi átlaga kb. 600 kötet. Az állomány darabszáma 1960 végén - kb. másfélezer kötet kiselejtezése után - 20.000 köt. felett van. /Ld. 1.számú táblázat/.

A könyv- és folyóiratállomány egy része ajándék, vagy csere útján került birtokunkba. A háboru előtti években kiterjedt cserekapcsolataink voltak hazai és külföldi intézményekkel. Ezek során sok értékes, vásárlás útján sem beszerezhető munka érkezett, pl. rokon intézmények kiadványai. Cserekapcsolataink legnagyobbrésze megszűnt a háborus években. Az utóbbi időben ismét sikerrel dolgoztunk új cserekapcsolatok kiépítésén.

Könyvtárunk legfontosabb és legértékesebb gyűjteménye a folyóiratállomány. Sok fontos egészségügyi folyóiratnak hosszú, vagy a teljes sorozata van birtokunkban. Ennek jelen-

tőségét a tudományos kutatás szempontjából nem kell külön kiemelni. A referáló-, illetve index folyóiratokra mindig különös gondot fordítottunk. 1960 végével 32, e csoportba tartozó kurrens folyóiratunk volt. A régebbi, ma már megszűnt közegészségügyi, mikrobiológiai referáló folyóiratsorozatok különös értéket jelentenek számunkra.

Az 1927. évi 42 kurrens folyóirat állandó volt az emelkedés az 1938. évi 144 folyóiratig. A háborús években ez a szám lecsökkent. Az ekkor keletkezett hiányokból sokszáz kötetet sikerült pótolni, de a hiányok teljes pótlására nem volt lehetőség. 1945-ben csak 6 hazai folyóiratunk volt. Ezután ismét ugrásszerű az emelkedés az 1953. évi 212 folyóiratig. Az 1960. évben 202 kurrens folyóiratunk volt. /Ld. 2.sz. táblázat./

A könyveken és folyóiratokon kívül jelentős kisnyomtatvány gyűjteményünk van /füzetek, különlenyomatok/, körülbelül 16.000 feldolgozott darab.

Az állomány katalogizálását röviddel az indulás után megkezdük. A könyvekről betűrendes és szakkatalógust szerkesztettünk. Szakrendszerünk a könyvtárunkban kidolgozott saját szakrendszer. Jelölésére számok, illetve számcsoporthoz szolgálnak. Ahol indokoltnak látszott, ott egy-egy szakon belül még más szempontok szerint, pl. földrajzi elosztást is alkalmaztunk. Minden fő- és alcsoport tovább osztható, ezért a rendszer rugalmas és fejleszthető. Szakrendszerünk évek során át elégségesnek és megfelelőnek bizonyult, amit az is bizonyít, hogy néhány rokon intézmény is átvette.

A könyveket a polcokon szintén szakok szerint rendeztük. Kutatóintézeti könyvtárban ennek a felállitásnak megvan a maga nagy előnye és kis kötetszámu könyvtárban fenntartható, A kötetszám növekedésével azonban egyes szakok már nehezen áttekinthetővé válnak, s azokat kisebbekre kellene bontani. Emellett a szaktudományok fejlődése is idővel újabb szakcsoportok beiktatását teszi kívánatossá, sőt szükségessé. Új szakcsoportok létesítése s a könyveknek ezek szerinti átcsoportosítása olyan helyigényes feladat, amely a könyvtár számára igen nehéz problémát jelent.

Folyóíratsorozatainkat szoros betűrendben helyeztük el. Kisnyomtatványaink raktározása, ugrószámos numerus currens szerint történik. Kisnyomtatványainkról készült betűrendes és szakkatalógus is.

A könyvtár olvasóforgalma kezdetben, zárt könyvtár lévén, igen csekély volt. Nagyobb mértékben a háboru után lendült fel. Az olvasóforgalomról 1945 óta rendszeresen készítünk statisztikát, 1948 óta részletesebb tagolásban. /Id. 3.sz. táblázat./

A kölcsönzési forgalomról 1945 óta a 4.sz. táblázat tájékoztat. Az 1944 előtti években a kikölcsönzött munkák száma évenként 1300-2000 kötet között mozgott, s a más intézménytől intézeti tagok használatára kölcsönként művek száma is alacsony volt. Az 1945 utáni években emelkedett a kölcsönzések száma mind az intézeten belül, mind más intézmények részére, s emelkedett a más intézménytől intézeti tagok használatára kölcsönként művek száma is. Könyvtárunk intenzíven részt vesz a könyvtárközi kölcsönzésben is. Legtöbbet kölcsönöz-

tünk 1955-ben; 5249 kötetet. Azután csökkenés következett, az utolsó három évben azonban ismét emelkedés észlelhető.
/Ld. 4.sz. táblázat./

Kutatóintézet könyvtárában a reference szolgálat a könyvtárosi munkának szerves része, s attól szinte elválaszthatatlan. Ennek egyik szervezett formája a folyóiratok rendszeres figyelőszolgálat. Könyvtárunkban ennek során rendszeresen átnézzük a beérkező szakfolyóiratyszámokat, s az intézetet érdeklő fontosabb cikkekről cimleírásokat készítünk és azokat szétküldjük az osztályokra. A cimleírások másolataiból pedig permanens könyvtári használatra tárgyszavas katalógus készül. Ennek a munkának a jelentőségét két tényező bizonyítja: egyik a gyorsaság, amellyel a kutató az őt érdeklő cikkről tudomást szerez, a másik az, hogy a könyvtári katalógus alapján rövid úton tudunk információt szolgáltatni egy-egy figyelt témára vonatkozóan a található legújabb folyóiratcikkekről. Az osztályokra évente szétküldött címfelvételek száma kb. 2500 db.

A leírt figyelőszolgálati munka nem meríti ki a könyvtár adatszolgáltató tevékenységét. A szerzői adatszolgáltatásoktól kezdve a legkülönbözőbb témákra vonatkozóan készülnek szóbeli vagy írásbeli adatszolgáltatások. A reference munka alapja a bibliográfiák és referáló folyóiratok gazdag gyűjteménye, amelyek használatát a könyvtár vezetője időnként rendszeres bemutatás és megbeszélés keretében ismertette az intézet új tagjai előtt.

A dokumentációs munkával függ össze mikrofilm szolgálatunk, amelyet a birtokunkban lévő mikrofilm leolvasókészülék tesz

lehetővé. Eredetiben be nem szerezhető munkákról mikrofilm másolatot igyekszünk beszerezni.

A felsorolt könyvtári munkákon kívül időről-időre más feladatokat is elláttunk, különösen az intézet kiadványaival kapcsolatban. Az évi jelentések számára évről-évre összegyűjtöttük az intézetből megjelent tudományos dolgozatok jegyzékét. Az évi jelentések kiadásával kapcsolatos technikai munkát a háboru előtti években a könyvtáros végezte. Évente összeállítottuk különlenyomatokból és kisnyomtatványokból az Összegyűjtött Közlemények köteteit. Gondoskodtunk az intézeti kiadványok - elsősorban az Összegyűjtött Közlemények és az Évi Jelentések - folyamatos kiküldéséről a hazai és külföldi cserekapcsolatok keretében.

A központi szakkönyvtáron kívül az intézetben belül még két kisebb könyvtár szervezése, illetve részben a kezelése is a mi feladatunk volt éveken keresztül. Egyik az intézetünkkel kapcsolatban létesített Állami Ápolónő- és Védőnőképző Intézet oktatói könyvtára volt, amely 1930-ban indult 141 kötettel és 1944-re 610 kötetet számlált. A könyveket feldolgoztuk, s a katalóguscédulák másolatait könyvtárunkban is elhelyeztük. Ez a munka akkor szűnt meg, amikor az említett intézet más épületbe távozott. A másik az un. Védőnői Kölcsönkönyvtár volt. 1934-ben létesült, elsősorban a vidéken dolgozó zöldkeresztes védőnők részére, de a védőnőképző iskola növendékei és az intézet tagjai is használhatták. Szépirodalmi és ismeretterjesztő könyvekből induláskor 430, 1944-ben 686 darabot tartalmazott. A könyvtár népszerűnek bizonyult, az 1934. évi 166 kötet kölcsönzési szám 1940-ben már 798-ra emelkedett. Ezután a kölcsönzések száma a háborus nehézségek miatt egyre csökkent s 1944 nyarán működését beszüntettük. Könyvanyaga 1944 végén elpusztult.

Az intézet fiókállomásai részére időnként különböző könyvtári szolgáltatásokat végeztünk. 1948-tól 1954-ig központi-

lag intéztük részükre a könyv- és folyóiratbeszerzést. Később a Közegészségügyi-járványügyi állomások könyvtárainak is sok esetben nyújtottunk tanácsadást bibliográfiai, könyvbeszerzési kérdésekben, könyvtárrendezés kérdéseiben. Mint hálózati alközpont ezt a munkát rendszeresen és bizonyára sokkal kiterjedtebb mértékben fogjuk folytatni a Köjál könyvtárak részére.

1942-ben jelent meg a könyvtár vezetőjének egyik munkája, melyben az 1920-1941 évek magyar közegészségügyi szakirodalmát dolgozta fel. Ez válogatott címjegyzék. 3674 címleírást tartalmaz, szakok szerint rendezve. Ujabb bibliográfiai munkáját, az 1945-1954 évek magyar közegészségügyi szakirodalom címjegyzékét, 1959-ben adta ki az intézet. Ez teljességre törekvő bibliográfia, szakszerinti elrendezésben, 3437 címleírást tartalmaz.

A könyvtár dolgozóinak száma: 1927-től egy, 1939-től kettő, 1951-től három fő. Jelenleg kettő könyvtárosi beosztásban, egy adminisztrátori beosztásban dolgozik. A könyvtár személyzetéhez még egy teljes idejű takarítónő tartozik.

Beszámolónkban röviden, számadatokkal illusztrálva vázoltuk a könyvtár 33 évi munkáját. Indulása arra az időre esett, amikor a magyar könyvtárakban egységes munkamenet, egységes munkamódszerek még nem voltak. A nagyobb könyvtárakban kialakult gyakorlat könyvtáranként különböző volt s különben sem volt minden további nélkül átvihető egy kis könyvtárra. Egy újonnan induló könyvtár sok nehézséggel találkozott, amíg a saját, a vele szemben támasztott kívánalmak-

nak leginkább megfelelő, könyvtári gyakorlatát kialakította. Az orvosi könyvtárak sorában az elsők között voltunk könyv- és folyóiratállományunk egységes katalógizálásával, saját, az intézet munkaterületéhez alkalmazkodó szakrendszerünkkel, egyre fejlődő reference- és figyelőszolgálati munkánkkal, s a közegészségügyi bibliográfiai munkásságunkkal. Könyvtári munkánkat, a lehetőség szerint, iparkodtunk továbbfejleszteni.

A magyar könyvtárügy ma, a könyvtári hálózatok rendszerében, egységes alapokon áll. Ennek keretében könyvtárunkra úgy is, mint hálózati alközpontra, további feladatok várnak, s a fejlődés útja további, széleskörű lehetőségeket ígér.

1.sz. táblázat

A könyvtári állomány gyarapodása kötetszámban
1927-1960

Év	Gyarapodás köt.	Év	Gyarapodás köt.	Év	Gyarapodás köt.
1927	4818	1938	395	1949	644
1928	996	1939	354	1950	615
1929	489	1940	577	1951	813
1930	442	1941	196	1952	609
1931	1018	1942	200	1953	767
1932	345	1943	263	1954	813
1933	548	1944	468	1955	677
1934	360	1945	28	1956	599
1935	311	1946	285	1957	557
1936	460	1947	510	1958	594
1937	411	1948	696	1959	691
				1960	703

A kurrens folyóiratok száma évenként
1927-1960

Év	Folyóiratok száma	Év	Folyóiratok száma	Év	Folyóiratok száma
1927	42	1938	144	1949	185
1928	71	1939	138	1950	177
1929	107	1940	133	1951	147
1930	117	1941	90	1952	176
1931	117	1942	89	1953	202
1932	117	1943	98	1954	212
1933	130	1944	79	1955	185
1934	127	1945	6	1956	179
1935	129	1946	63	1957	169
1936	135	1947	125	1958	177
1937	141	1948	176	1959	182
				1960	202

A könyvtár személyforgalma
1948-1960

Év	Helyben olvasók		A helyben olvasók közül		Olvasókon kívüli személy-forgalom	Összes személyforgalom	
	száma	napi átlaga	OKI dolgozó	más intézmény tagja	száma	napi átlaga	
1948	2295	8	1619	676	...	...	...
1949	2688	9	2182	506	...	...	...
1950	3779	13	3118	661	...	...	...
1951	5177	17	4327	850	...	...	...
1952	6585	21	5684	901	...	...	...
1953	7923	26	6876	1047	2779	10702	35
1954	6885	22	5698	1187	3104	9989	32
1955	6859	22	5635	1224	3353	10212	33

3.sz. táblázat folytatása

Év	Helyben olva- sók		A helyben olva- sók közül		Olvasó- kon ki- vüli személy- forgalom	Összes sze- mélyforgalom	
	száma	napi átlaga	OKI dolgozó	más in- tézmény tagja		száma	napi átlaga
1956	5019	18	4144	875	2401	7420	27
1957	4064	13	3319	745	2375	6439	21
1958	3500	11	2837	663	2198	5698	19
1959	3825	12	3201	624	2504	6329	21
1960 ^x	3094	10	2617	477	2373	5467	18

^x Május és december folyamán átalakítási munkálatok miatt a könyvtár részben zárva volt.

4.sz. táblázat

A könyvtár kölcsönzési forgalma
1945-1960

Év	Kölcsönzések		Kölcsönző		Más intéz- ménytől köl- csönvett munka
	száma	napi átlaga	OKI tagja	más intéz- mény	
1945	1272	5	1055	217	...
1946	2473	8	2302	171	...
1947	3815	13	3724	91	86
1948	3074	10	3002	72	33
1949	2139	7	1870	269	70
1950	2883	10	2309	574	34
1951	3596	12	2769	827	79
1952	4654	15	3550	1104	114
1953	5122	17	3862	1260	155
1954	5225	17	3907	1318	197
1955	5249	17	3873	1376	199
1956	4163	12	3229	934	285
1957	3910	12	3116	794	191
1958	4006	13	3091	915	316
1959	4558	15	3751	807	282
1960	4705	15	3829	876	307

Z n a k o v s z k y Emma

ORVOSI KÖNYVTÁR - ORVOSI SZEMMEL

A tudomány, a technika fejlődése nyomán ugyszólván per-
cenként születnek újabb és újabb felfedezések, megisme-
rések. Amit tegnapelőtt tanultunk és amiről tegnap még
azt hittük, hogy tudjuk, ma már túlhaladott, elévült.
Amiről tegnap még nem tudott senki, arról már ma minde-
nütt beszélnek. Ugynevezett általános érvényű törvényeket,
tételeket, tanokat cáfolnak meg és helyükbe újak lépnek.
Az életnek ez a hihetetlen méretű rohanása az olyan ember
elé, aki szakmájában, munkájában, a mindennapi életben
helyt akar állni, illetve nem akar lemaradni, olyan köve-
telményeket állít, amelyeknek segítség nélkül már nem ké-
pes teljes mértékben eleget tenni. Már nem elég nyitott
fülrel járni, ujságot olvasni, vagy az egyre jobban szapo-
rodó folyóiratokat böngészni, előadásokat hallgatni, ma
már komolyabb, elmélyültebb tanulmányokra van szükség. Ezt
az állandó szellemi mankót hivatottak képviselni a könyv-
tárak. Az emberek egyre gyakrabban keresik fel a könyvtára-
kat, hogy tudásszomjukat kielégítsék. A könyvtárak így a
mai embernek állandó társaivá váltak.

Az orvos azok közé az emberek közé tartozik, akit hivatása
annak minden szakaszában ugyszólván kötelez arra, hogy az
élettel, a tudomány fejlődésével lépést tartson. Rendsze-
rint pályájának legelején, még egyetemi diák korában meg-

ismerkedik a könyvtár intézményével. Először egy hiányzó egyetemi jegyzet vagy tankönyv, esetleg a tanulmányaival összefüggő valamelyik kérdés iránt tanúsított, az oktatás kereteit meghaladó érdeklődés vagy egy pályatétel kidolgozása kényszeríti a diákot a könyvtár felkeresésére. A könyvtár ünnepélyes csendje, az emberek minden új és ismeretlen iránti fogékonysága, a könyvekből felé áradó tudás lehetősége azonban rabul ejti. Az első találkozást követi a többi, és a diák csakhamar ösztönösen megérzi, mert meg kell éreznie, hogy az orvosi oklevél megszerzése után, hivatásának tényleges gyakorlása közben még gyakran - sokkal gyakrabban, mint ilyenkor gondolná - kell majd ennek az intézménynek a segítségéhez fordulni.

Az orvostudomány, a gyógyszeripar fejlődése a diploma megszerzése után a legjobban képzett orvostól is megköveteli az önképzést, illetve továbbképzést. Ezt a célt szolgálják ugyan az időnként megtartott továbbképző tanfolyamok és előadások, ezek azonban egyedül nem képesek ezt teljes mértékben pótolni. Az orvosi önképzés lelkiismereti kérdés, amit mindenki csak a szakirodalom állandó olvasásával érhet el. Az orvostudomány szakosodása és tagozódása és ezzel együtt a szakfolyóiratok számának állandó növekedése folytán az orvos egyre nehezebb helyzetbe kerül. Egy-egy szakkönyv beszerzése, illetve egy-egy szakfolyóirat előfizetése nem elégítheti ki igényeit, de még az intézetekben, kórházakban, klinikákon dolgozó orvosok is gyakran csak nehezen tudnak hozzájutni az összes őket érdeklő könyvekhez, folyóiratokhoz.

A gyakorló, gyógyító orvos, legyen akár klinikai, kórházi vagy rendelőintézeti orvos, körzeti, körorvos, vagy üzemi orvos, a betegek ellátása közben gyakran kerülhet olyan diagnosztikai vagy terápiai probléma elé, mikor a beteg érdeke szükségessé teszi a kérdés alapos tanulmányozását. Ezekben az esetekben az orvos számára az idősebb, tapasztaltabb kartársakkal való konzultáláson kívül csak egy megoldás marad: az irodalom alapos áttanulmányozása.

A tudományos munkát végző orvos munkájának jelentékeny része a választott kérdés irodalmának a lehetőség szerinti teljes megismerése és az így átolvasott anyag összeállítása. Ezen kívül, egyebek között, gyakran szükség lehet egy vizsgálati módszer vagy kísérlet pontos leírására is.

Az orvostudományi egyetemek legfontosabb feladata az oktatás. Korszerű előadásokat, bemutatásokat tartani csak úgy lehet, ha az előadó előadásaira rendszeresen felkészül, a legfrisebb elméletekkel és kutatásokkal is lépést tart, előadásaiban azokat is felhasználja. Ez azonban vonatkozik általában mindenkiire, aki különböző céllal és különböző hallgatóság számára orvosi vonatkozású előadásokat tart.

Az orvosi hivatás tehát igen sokoldalú és valóban, ugyszólván el sem képzelhető, hogy az egészségügy, bármelyik területén működő orvosnak hivatása ne tenné szükségessé a szakirodalommal és a könyvtárral való állandó kapcsolatot.

Egészségügyi kormányzatunk, melynek elsősorban feladata, hogy az orvosképzés, az egészségügyi ellátás, az orvostovábbképzés színvonalát minden eszközzel emelje, felismerte

ennek a kérdésnek döntő fontosságát. Az Egészségügyi Minisztérium az elmúlt évben rendeletet adott ki az orvosi könyvtári hálózat megszervezéséről. A cél az, hogy hazánkban tartózkodási és működési helyétől függetlenül minden orvos számára könnyen elérhető, jól felszerelt, kényelmes könyvtár álljon rendelkezésre, jólképzett könyvtáros vezetésével.

Felmerül már most a kérdés, hogy milyenek is legyenek ezek a könyvtárak és milyen igényeket kell tudniok kielégíteni. Ezekre a kérdésekre - mint az irodalommal és a könyvtárakkal állandó kapcsolatot tartó gyakorló orvos - az alábbiakban próbálok válaszolni:

A könyvtáraknak elsősorban megfelelő elhelyezést kell biztosítani. Fontos, hogy a könyvtárnak tágas, levegős, megfelelően fűthető, kényelmes berendezésű, jól világítható olvasóterme legyen, ahol az olvasókat semmi zaj sem zavarhatja.

Természetesen a könyvtár értékét és használhatóságát főként annak könyv- és folyóiratállománya adja meg, ezért arra kell törekedni, hogy az - legalábbis hazai viszonylatban - minél teljesebb legyen. A könyvtár használhatósága szempontjából fontos kérdés a könyv- és folyóiratállomány elhelyezése, de a legfontosabb ezeknek feldolgozása. Az orvosok ugyanis csak a legritkább esetben közlik a könyvtárossal a keresett munka összes bibliográfiai adatait. A könyvtáros rendszerint csak egy-egy adat /szerző neve, a mű címe vagy tárgya/ birtokában kénytelen a kért munkát kikeresni és ez csak jól feldolgozott anyag esetében lehetséges. Különösen

nagy problémát jelent a folyóiratcikkek kikeresése, pedig az orvosoknak éppen ezekre van a leggyakrabban szükségük. Nagy segítséget nyújt ebben az Országos Orvostudományi Könyvtár kiadásában megjelenő Magyar Orvosi Bibliográfia, mely negyedévenként megjelenő számaiban a teljes magyar orvosi szakirodalom /könyv- és folyóirat/ bibliográfiai adatait szakosítva tartalmazza. A szakmánként csoportosított bibliográfia, vagy a név-, illetve a tárgymutató segítségével a keresett közlemények könnyen megtalálhatók. Komoly segítséget jelentenek még ebben a vonatkozásban az egymás után megjelenő retrospektív bibliográfiák, melyek egy-egy orvosi ágazat teljes magyar irodalmát szakmai csoportosításban foglalják össze. Ezek és a külföldi szakirodalom keresésében nélkülözhetetlen referáló folyóiratok, az orvosi könyvtárak legfontosabb kellékei, melyek nélkül a könyvtár gyakorlatilag nem is adhat az orvosoknak komoly segítséget.

Természetesen a könyvtári hálózat kiépítése során elképzelhetetlen, hogy orvosaink számára egy-egy könyvtárban minden, vagy akárcsak minden jelentősebb külföldi szaklap és könyv rendelkezésre álljon. Ehelyett viszont el kell érni azt, hogy az igényelt külföldi munkákat a könyvtár rövid idő alatt olvasói számára átkölcsönözhesse. Ezt a feladatát minden könyvtár csak úgy tudja megoldani, ha bekapcsolódik a könyvtárközi kölcsönzésbe és állandó kapcsolatot tart fenn hálózati központjával, az Országos Orvostudományi Könyvtárral és a hálózathoz tartozó többi könyvtárral.

Gondolni kell arra is, hogy minden könyvtár megfelelő számu szótárt, illetve szakszótárt tartson olvasótermében, mert még a külföldi nyelveket beszélő orvos is gyakran fordul a szótár segítségéhez.

Fel kell készülniök a könyvtáraknak arra is, hogy az orvosok egy-egy tárgykörrel kapcsolatos irodalom kikeresését, elfoglaltságukra való hivatkozással nem személyesen, hanem csak póstán kérik. A könyvtárosnak ennek a munkának a lebonyolítására feltétlenül meg kell szervezniök a tájékoztató szolgálatot, mely talán egy könyvtárnak sem jelent annyi munkát, mint éppen az orvosi könyvtáraknak. A tájékoztató szolgálat feladatai közé tartozik még ezenkívül a területéhez tartozó orvosok állandó tájékoztatása az újonnan megszerzett munkákról is. A könyvtárakba beérkező újdonságok jegyzékei a könyvrendeléseknél is nagy segítséget nyújthatnak.

A könyvtár munkájának lelke a könyvtáros. Az ő szakértelmén, pontosságán, előzékenységén mulik, hogy milyen mértékben tud a könyvtár orvosainknak munkatársává válni. Az orvosi könyvtár vezetése különlegesen nehéz feladat, mert a könyvtáros munkája speciális adottságokat is követel. Nem elég, ha csak jó könyvtáros, bizonyos egészségügyi ismeretekkel is kell rendelkeznie és kívánatos, hogy legalább két idegen nyelven is értsen. Hiába állitunk fel jól felszerelt, modern könyvtárakat, ha azokat nem megfelelő szakemberek vezetik.

Az orvosi könyvtári hálózat megszervezése kettős célt szolgál: rendelkezésre állni minden orvosnak, aki hozzájuk for-

dul és jó munkával elősegíteni azt is, hogy az addig a könyvtárakat nem látogató orvosok is egyre jobban felismerjék a könyvtárak segítségének számos előnyét.

Dr. B ó k a y János

A művelődésügyi miniszter 183/1960/M.K. 24./M.M. számú utasításában elrendelte a könyvtárak állományában levő külföldi folyóiratok bejelentését.

Ennek az utasításnak igen nagy jelentősége van, mert így lehetőség nyílik egy országos nyilvántartás elkészítésére, amely majd tartalmazza az ország könyvtárainban őrzött valamennyi folyóirat címeit és adatait.

A nyilvántartás segítségével gyorsan és pontosan megállapítható lesz a keresett külföldi folyóirat magyarországi lelőhelye, ahonnan kölcsön kapható.

A Külföldi Folyóiratok Központi Címjegyzékét /KFKC/ az Országos Széchényi Könyvtár állítja össze.

Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ az orvostudományi hálózat folyóiratállományáról külön hálózati központi címjegyzéket kíván felállítani, hogy azt a folyóiratrendelések koordinálásában, a kutatók tájékoztatásában, a könyvtárközi kölcsönzés megkönnyítésére felhasználhassa.

Ezért a könyvtárak a külföldi folyóiratok bejelentését közvetlenül az OOK-nak küldjék be. A bejelentésekkel kapcsolatos tennivalókat az OOK 82-79/1961.sz. körlevélben szabályozta, amelyet minden tagkönyvtár kézhez kapott.

Felszólítjuk a hálózathoz tartozó valamennyi tagkönyvtárunkat, hogy a körlevélben foglalt kötelezettségeiknek tegyenek eleget.

A K Ö N Y V T Á R I M U N K A K É R D É S E I

KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉS AZ ORVOSTUDOMÁNYI HÁLÓZATBAN

A szakirodalom rohamos növekedésével könyvtáraink állománygyarapodása nem tud lépést tartani. Az orvostudomány egyes területeinek legfrissebb irodalmát, teljességre törekedve még az anyagilag legjobban ellátott orvosi könyvtár sem szerezheti be. Az olvasói igények kielégítése csak a könyvtárak összességével - könyvtárközi kölcsönzéssel - oldható meg. A könyvtárközi kölcsönzésben minden könyvtárnak részt kell vennie s ezen keresztül biztosítható, hogy minden egyes olvasó hozzájuthat a keresett műhöz, bármelyik könyvtárban is van az.

A könyvtári törvény a hálózati központok feladatává tette a könyvtárközi kölcsönzés megszervezését. Az orvostudományi könyvtári hálózat központja: az Országos Orvostudományi Könyvtár, jelenlegi lehetőségei mellett még nem tudja teljes egészében ellátni ezt a feladatot, bár ennek előkészítése már folyamatban van. Egy hálózaton belül ugyanis a könyvtárközi kölcsönzés gerince a központi katalógus.

Ennek kiépítésére éppen most teszi meg az OOK a szükséges lépéseket. 1961-től külön központi katalógus készül a hálózat könyvtáraiban található külföldi könyvekről. A másik központi katalógus pedig a hálózatban található valamennyi külföldi folyóiratról /XVII.sz.-tól folyamatosan/.

Addig is, amíg e tervek megvalósulnak, szeretnénk segítséget nyújtani a könyvtárközi kölcsönzés lebonyolításához.

A kölcsönzésre kerülő mű lelőhelyéről

a/ Könyv kölcsönzése esetén a területileg legközelebb eső megyei vagy egyetemi alközponthoz kell fordulni. Ha itt nincs meg a kívánt mű, akkor attól az országos intézettől vagy klinikától kell kölcsönkérni, mely a szakterület irodalmát gyűjti. /Például' tudógyógyászati könyvet az Országos Korányi TBC Intézettől./ Csak ezután forduljunk a Budapesti Orvostudományi Egyetem könyvtárához, végső esetben pedig - ha a könyv Magyarországon nem található - az Országos Széchényi Könyvtárhoz.

b/ Az orvostudományi folyóiratok kölcsönkérésénél az orvosi könyvtáros első segítője az Országos Orvostudományi Könyvtár által kétévenként kiadott "Magyarországon található külföldi orvosi folyóiratok ... évi lelőhelyjegyzéke".

**MAGYARORSZÁCON TALÁLHATÓ
KÜLFÖLDI ORVOSI FOLYÓIRATOK
1958-1959 ÉVI
LELŐHELY JEGYZÉKE**

**ORVOSTUDOMÁNYI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
BUDAPEST
1959**

Ez feltehetően minden orvosi könyvtár és egészségügyi intézmény birtokában van. A jól használható összeállítás betűrendben sorolja fel a tárgyévben Magyarországra járó külföldi folyóiratokat, mellettük egy vagy több számmal. E számok mindegyike egy-egy egészségügyi intézményt jelöl, ahol a keresett folyóirat megtalálható. A jegyzék külön közli, a számok sorrendjében az egyes egészségügyi intézmények cimeit.

A lelőhelyjegyzék előfizetése vagy beszerzése az Országos Orvostudományi Könyvtárhoz leadott megrendeléssel történhet. Az előkészületben lévő 1960-61-es lelőhelyjegyzék ára kb. 50.- Ft lesz. /Lelőhelyjegyzéket 1950 óta ad ki az Országos Orvostudományi Könyvtár, ill. elődje, az Orvostudományi Dokumentációs Központ./

Az állomány védelmének érdekében helyes, ha a könyvtárak a folyóiratszám vagy folyóiratkötet helyett mikrofilmet vagy fotókópiát kérnek a keresett cikkről. Ebben az esetben, pár soros levélben az OOK Fotoszolgálatához /Országos Orvostudományi Könyvtár Fotoszolgálat, Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 21./ kell fordulni, pontosan feltüntetve a folyóirat címét, évfolyamát, évét, számát, lap-számát; a cikk szerzőjét és rövid címét.

A mikrofilm és a fotókópiák árai, laponként:

24 x 36 mm negatív filmkocka	1.-	Ft
9 x 12 nagyítás	3.-	"
13 x 18 "	4.50	"
16 x 21 "	4.70	"
18 x 24 "	5.50	"
21 x 30 "	7.-	"

Amennyiben a könyvtárnak nincs tudomása a könyv vagy folyóirat lelőhelyéről, úgy az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtárközi Kölcsönzési Osztályához /Bp.VIII., Pollack Mihály tér 10./ forduljon. A Széchényi Könyvtár Központi Katalógusa /KK/ megállapítja a mű lelőhelyét és a kérést annak a könyvtárnak továbbítja. Ha a mű Magyarországon nem található, úgy külföldről is beszerzi vagy a kért művet, vagy mikrofilmjét, fotókópiáját. Ez utóbbi szolgáltatásokért a külföldi könyvtár felszámol bizonyos összeget, melynek esetleges devizáját az Országos Széchényi Könyvtár fedezi. A kérő könyvtárnak csak a forint értéket számítja fel.

Igen lényeges a kölcsönzési idő pontos betartása!

1.

Átkérőlevél

A kért könyv, folyóirat stb. adatai:

Egyéb közlés:

A kérő könyvtár neve, címe, ügyintézője és bélyegző lenyomata:

K

M

F

A kérés kelte és jele:

1. General Information

2. Project Description
3. Objectives
4. Methodology
5. Results
6. Conclusions
7. References
8. Appendices
9. Tables
10. Figures
11. Summary
12. Index
13. Glossary
14. Abbreviations
15. Acronyms
16. Footnotes
17. Endnotes
18. References
19. Appendices
20. Tables
21. Figures
22. Summary
23. Index
24. Glossary
25. Abbreviations
26. Acronyms
27. Footnotes
28. Endnotes
29. References
30. Appendices
31. Tables
32. Figures
33. Summary
34. Index
35. Glossary
36. Abbreviations
37. Acronyms
38. Footnotes
39. Endnotes
40. References
41. Appendices
42. Tables
43. Figures
44. Summary
45. Index
46. Glossary
47. Abbreviations
48. Acronyms
49. Footnotes
50. Endnotes
51. References
52. Appendices
53. Tables
54. Figures
55. Summary
56. Index
57. Glossary
58. Abbreviations
59. Acronyms
60. Footnotes
61. Endnotes
62. References
63. Appendices
64. Tables
65. Figures
66. Summary
67. Index
68. Glossary
69. Abbreviations
70. Acronyms
71. Footnotes
72. Endnotes
73. References
74. Appendices
75. Tables
76. Figures
77. Summary
78. Index
79. Glossary
80. Abbreviations
81. Acronyms
82. Footnotes
83. Endnotes
84. References
85. Appendices
86. Tables
87. Figures
88. Summary
89. Index
90. Glossary
91. Abbreviations
92. Acronyms
93. Footnotes
94. Endnotes
95. References
96. Appendices
97. Tables
98. Figures
99. Summary
100. Index
101. Glossary
102. Abbreviations
103. Acronyms
104. Footnotes
105. Endnotes
106. References
107. Appendices
108. Tables
109. Figures
110. Summary
111. Index
112. Glossary
113. Abbreviations
114. Acronyms
115. Footnotes
116. Endnotes
117. References
118. Appendices
119. Tables
120. Figures
121. Summary
122. Index
123. Glossary
124. Abbreviations
125. Acronyms
126. Footnotes
127. Endnotes
128. References
129. Appendices
130. Tables
131. Figures
132. Summary
133. Index
134. Glossary
135. Abbreviations
136. Acronyms
137. Footnotes
138. Endnotes
139. References
140. Appendices
141. Tables
142. Figures
143. Summary
144. Index
145. Glossary
146. Abbreviations
147. Acronyms
148. Footnotes
149. Endnotes
150. References
151. Appendices
152. Tables
153. Figures
154. Summary
155. Index
156. Glossary
157. Abbreviations
158. Acronyms
159. Footnotes
160. Endnotes
161. References
162. Appendices
163. Tables
164. Figures
165. Summary
166. Index
167. Glossary
168. Abbreviations
169. Acronyms
170. Footnotes
171. Endnotes
172. References
173. Appendices
174. Tables
175. Figures
176. Summary
177. Index
178. Glossary
179. Abbreviations
180. Acronyms
181. Footnotes
182. Endnotes
183. References
184. Appendices
185. Tables
186. Figures
187. Summary
188. Index
189. Glossary
190. Abbreviations
191. Acronyms
192. Footnotes
193. Endnotes
194. References
195. Appendices
196. Tables
197. Figures
198. Summary
199. Index
200. Glossary
201. Abbreviations
202. Acronyms
203. Footnotes
204. Endnotes
205. References
206. Appendices
207. Tables
208. Figures
209. Summary
210. Index
211. Glossary
212. Abbreviations
213. Acronyms
214. Footnotes
215. Endnotes
216. References
217. Appendices
218. Tables
219. Figures
220. Summary
221. Index
222. Glossary
223. Abbreviations
224. Acronyms
225. Footnotes
226. Endnotes
227. References
228. Appendices
229. Tables
230. Figures
231. Summary
232. Index
233. Glossary
234. Abbreviations
235. Acronyms
236. Footnotes
237. Endnotes
238. References
239. Appendices
240. Tables
241. Figures
242. Summary
243. Index
244. Glossary
245. Abbreviations
246. Acronyms
247. Footnotes
248. Endnotes
249. References
250. Appendices
251. Tables
252. Figures
253. Summary
254. Index
255. Glossary
256. Abbreviations
257. Acronyms
258. Footnotes
259. Endnotes
260. References
261. Appendices
262. Tables
263. Figures
264. Summary
265. Index
266. Glossary
267. Abbreviations
268. Acronyms
269. Footnotes
270. Endnotes
271. References
272. Appendices
273. Tables
274. Figures
275. Summary
276. Index
277. Glossary
278. Abbreviations
279. Acronyms
280. Footnotes
281. Endnotes
282. References
283. Appendices
284. Tables
285. Figures
286. Summary
287. Index
288. Glossary
289. Abbreviations
290. Acronyms
291. Footnotes
292. Endnotes
293. References
294. Appendices
295. Tables
296. Figures
297. Summary
298. Index
299. Glossary
300. Abbreviations
301. Acronyms
302. Footnotes
303. Endnotes
304. References
305. Appendices
306. Tables
307. Figures
308. Summary
309. Index
310. Glossary
311. Abbreviations
312. Acronyms
313. Footnotes
314. Endnotes
315. References
316. Appendices
317. Tables
318. Figures
319. Summary
320. Index
321. Glossary
322. Abbreviations
323. Acronyms
324. Footnotes
325. Endnotes
326. References
327. Appendices
328. Tables
329. Figures
330. Summary
331. Index
332. Glossary
333. Abbreviations
334. Acronyms
335. Footnotes
336. Endnotes
337. References
338. Appendices
339. Tables
340. Figures
341. Summary
342. Index
343. Glossary
344. Abbreviations
345. Acronyms
346. Footnotes
347. Endnotes
348. References
349. Appendices
350. Tables
351. Figures
352. Summary
353. Index
354. Glossary
355. Abbreviations
356. Acronyms
357. Footnotes
358. Endnotes
359. References
360. Appendices
361. Tables
362. Figures
363. Summary
364. Index
365. Glossary
366. Abbreviations
367. Acronyms
368. Footnotes
369. Endnotes
370. References
371. Appendices
372. Tables
373. Figures
374. Summary
375. Index
376. Glossary
377. Abbreviations
378. Acronyms
379. Footnotes
380. Endnotes
381. References
382. Appendices
383. Tables
384. Figures
385. Summary
386. Index
387. Glossary
388. Abbreviations
389. Acronyms
390. Footnotes
391. Endnotes
392. References
393. Appendices
394. Tables
395. Figures
396. Summary
397. Index
398. Glossary
399. Abbreviations
400. Acronyms
401. Footnotes
402. Endnotes
403. References
404. Appendices
405. Tables
406. Figures
407. Summary
408. Index
409. Glossary
410. Abbreviations
411. Acronyms
412. Footnotes
413. Endnotes
414. References
415. Appendices
416. Tables
417. Figures
418. Summary
419. Index
420. Glossary
421. Abbreviations
422. Acronyms
423. Footnotes
424. Endnotes
425. References
426. Appendices
427. Tables
428. Figures
429. Summary
430. Index
431. Glossary
432. Abbreviations
433. Acronyms
434. Footnotes
435. Endnotes
436. References
437. Appendices
438. Tables
439. Figures
440. Summary
441. Index
442. Glossary
443. Abbreviations
444. Acronyms
445. Footnotes
446. Endnotes
447. References
448. Appendices
449. Tables
450. Figures
451. Summary
452. Index
453. Glossary
454. Abbreviations
455. Acronyms
456. Footnotes
457. Endnotes
458. References
459. Appendices
460. Tables
461. Figures
462. Summary
463. Index
464. Glossary
465. Abbreviations
466. Acronyms
467. Footnotes
468. Endnotes
469. References
470. Appendices
471. Tables
472. Figures
473. Summary
474. Index
475. Glossary
476. Abbreviations
477. Acronyms
478. Footnotes
479. Endnotes
480. References
481. Appendices
482. Tables
483. Figures
484. Summary
485. Index
486. Glossary
487. Abbreviations
488. Acronyms
489. Footnotes
490. Endnotes
491. References
492. Appendices
493. Tables
494. Figures
495. Summary
496. Index
497. Glossary
498. Abbreviations
499. Acronyms
500. Footnotes
501. Endnotes
502. References
503. Appendices
504. Tables
505. Figures
506. Summary
507. Index
508. Glossary
509. Abbreviations
510. Acronyms
511. Footnotes
512. Endnotes
513. References
514. Appendices
515. Tables
516. Figures
517. Summary
518. Index
519. Glossary
520. Abbreviations
521. Acronyms
522. Footnotes
523. Endnotes
524. References
525. Appendices
526. Tables
527. Figures
528. Summary
529. Index
530. Glossary
531. Abbreviations
532. Acronyms
533. Footnotes
534. Endnotes
535. References
536. Appendices
537. Tables
538. Figures
539. Summary
540. Index
541. Glossary
542. Abbreviations
543. Acronyms
544. Footnotes
545. Endnotes
546. References
547. Appendices
548. Tables
549. Figures
550. Summary
551. Index
552. Glossary
553. Abbreviations
554. Acronyms
555. Footnotes
556. Endnotes
557. References
558. Appendices
559. Tables
560. Figures
561. Summary
562. Index
563. Glossary
564. Abbreviations
565. Acronyms
566. Footnotes
567. Endnotes
568. References
569. Appendices
570. Tables
571. Figures
572. Summary
573. Index
574. Glossary
575. Abbreviations
576. Acronyms
577. Footnotes
578. Endnotes
579. References
580. Appendices
581. Tables
582. Figures
583. Summary
584. Index
585. Glossary
586. Abbreviations
587. Acronyms
588. Footnotes
589. Endnotes
590. References
591. Appendices
592. Tables
593. Figures
594. Summary
595. Index
596. Glossary
597. Abbreviations
598. Acronyms
599. Footnotes
600. Endnotes
601. References
602. Appendices
603. Tables
604. Figures
605. Summary
606. Index
607. Glossary
608. Abbreviations
609. Acronyms
610. Footnotes
611. Endnotes
612. References
613. Appendices
614. Tables
615. Figures
616. Summary
617. Index
618. Glossary
619. Abbreviations
620. Acronyms
621. Footnotes
622. Endnotes
623. References
624. Appendices
625. Tables
626. Figures
627. Summary
628. Index
629. Glossary
630. Abbreviations
631. Acronyms
632. Footnotes
633. Endnotes
634. References
635. Appendices
636. Tables
637. Figures
638. Summary
639. Index
640. Glossary
641. Abbreviations
642. Acronyms
643. Footnotes
644. Endnotes
645. References
646. Appendices
647. Tables
648. Figures
649. Summary
650. Index
651. Glossary
652. Abbreviations
653. Acronyms
654. Footnotes
655. Endnotes
656. References
657. Appendices
658. Tables
659. Figures
660. Summary
661. Index
662. Glossary
663. Abbreviations
664. Acronyms
665. Footnotes
666. Endnotes
667. References
668. Appendices
669. Tables
670. Figures
671. Summary
672. Index
673. Glossary
674. Abbreviations
675. Acronyms
676. Footnotes
677. Endnotes
678. References
679. Appendices
680. Tables
681. Figures
682. Summary
683. Index
684. Glossary
685. Abbreviations
686. Acronyms
687. Footnotes
688. Endnotes
689. References
690. Appendices
691. Tables
692. Figures
693. Summary
694. Index
695. Glossary
696. Abbreviations
697. Acronyms
698. Footnotes
699. Endnotes
700. References
701. Appendices
702. Tables
703. Figures
704. Summary
705. Index
706. Glossary
707. Abbreviations
708. Acronyms
709. Footnotes
710. Endnotes
711. References
712. Appendices
713. Tables
714. Figures
715. Summary
716. Index
717. Glossary
718. Abbreviations
719. Acronyms
720. Footnotes
721. Endnotes
722. References
723. Appendices
724. Tables
725. Figures
726. Summary
727. Index
728. Glossary
729. Abbreviations
730. Acronyms
731. Footnotes
732. Endnotes
733. References
734. Appendices
735. Tables
736. Figures
737. Summary
738. Index
739. Glossary
740. Abbreviations
741. Acronyms
742. Footnotes
743. Endnotes
744. References
745. Appendices
746. Tables
747. Figures
748. Summary
749. Index
750. Glossary
751. Abbreviations
752. Acronyms
753. Footnotes
754. Endnotes
755. References
756. Appendices
757. Tables
758. Figures
759. Summary
760. Index
761. Glossary
762. Abbreviations
763. Acronyms
764. Footnotes
765. Endnotes
766. References
767. Appendices
768. Tables
769. Figures
770. Summary
771. Index
772. Glossary
773. Abbreviations
774. Acronyms
775. Footnotes
776. Endnotes
777. References
778. Appendices
779. Tables
780. Figures
781. Summary
782. Index
783. Glossary
784. Abbreviations
785. Acronyms
786. Footnotes
787. Endnotes
788. References
789. Appendices
790. Tables
791. Figures
792. Summary
793. Index
794. Glossary
795. Abbreviations
796. Acronyms
797. Footnotes
798. Endnotes
799. References
800. Appendices
801. Tables
802. Figures
803. Summary
804. Index
805. Glossary
806. Abbreviations
807. Acronyms
808. Footnotes
809. Endnotes
810. References
811. Appendices
812. Tables
813. Figures
814. Summary
815. Index
816. Glossary
817. Abbreviations
818. Acronyms
819. Footnotes
820. Endnotes
821. References
822. Appendices
823. Tables
824. Figures
825. Summary
826. Index
827. Glossary
828. Abbreviations
829. Acronyms
830. Footnotes
831. Endnotes
832. References
833. Appendices
834. Tables
835. Figures
836. Summary
837. Index
838. Glossary
839. Abbreviations
840. Acronyms
841. Footnotes
842. Endnotes
843. References
844. Appendices
845. Tables
846. Figures
847. Summary
848. Index
849. Glossary
850. Abbreviations
851. Acronyms
852. Footnotes
853. Endnotes
854. References
855. Appendices
856. Tables
857. Figures
858. Summary
859. Index
860. Glossary
861. Abbreviations
862. Acronyms
863. Footnotes
864. Endnotes
865. References
866. Appendices
867. Tables
868. Figures
869. Summary
870. Index
871. Glossary
872. Abbreviations
873. Acronyms
874. Footnotes
875. Endnotes
876. References
877. Appendices
878. Tables
879. Figures
880. Summary
881. Index
882. Glossary
883. Abbreviations
884. Acronyms
885. Footnotes
886. Endnotes
887. References
888. Appendices
889. Tables
890. Figures
891. Summary
892. Index
893. Glossary
894. Abbreviations
895. Acronyms
896. Footnotes
897. Endnotes
898. References
899. Appendices
900. Tables
901.

II.

Nyilvántartólap

K	M	F
---	---	---

A kérés kelte és jele:

Handwritten title or header

Handwritten text block, likely a description or introduction.

Handwritten text in the top right corner, possibly a date or reference.

K	M	P
A note here or there		

III.

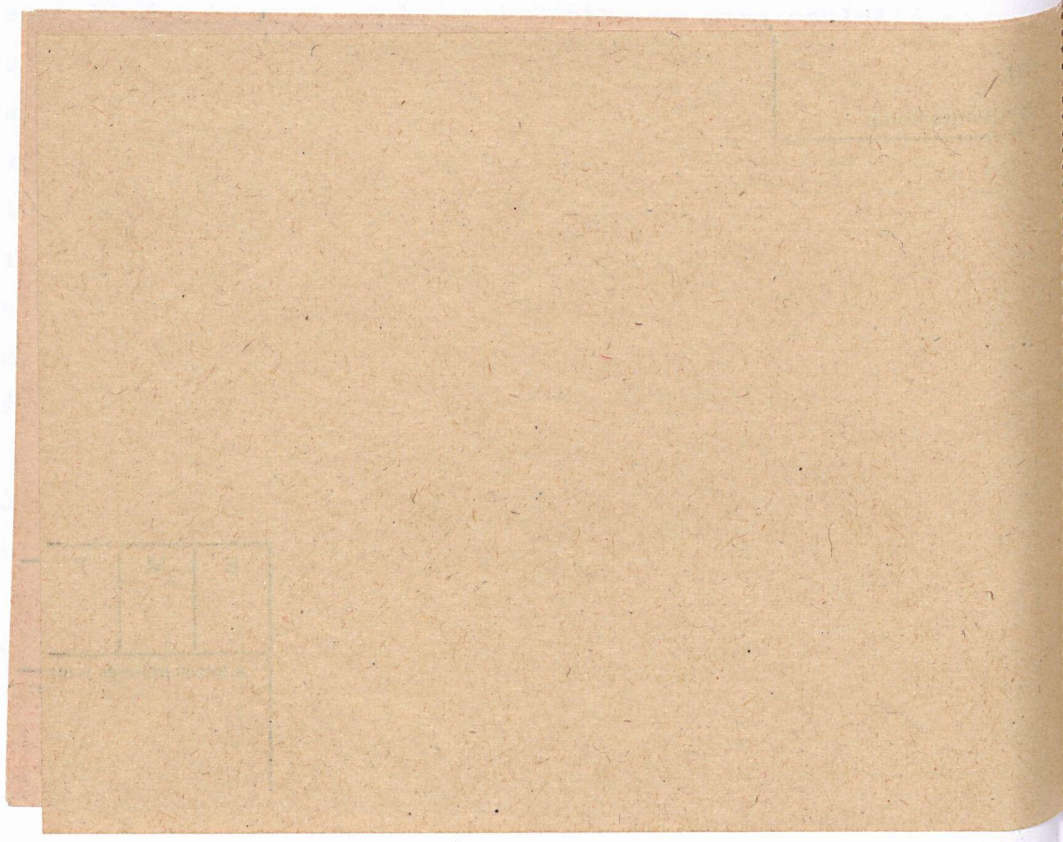
Nyilvántartólap

K	M	F

A kérés kelte és jele:

1. *Chrysomelidae* (Coleoptera)

2. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
3. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
4. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
5. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
6. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
7. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
8. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
9. *Chrysomelidae* (Coleoptera)
10. *Chrysomelidae* (Coleoptera)

Nyilvántartólap

K	M
---	---

K	M	F
---	---	---

A kérés kelte és jele:

Az űrlap hat szelvényét átütéssel, lehetőleg írógéppel kell kiállítani. A kölcsönvenni kívánt könyvet, folyóiratot, cikket stb. az erre szolgáló rovatban pontosan meg kell határozni (szerző, pontos cím, megjelenési hely és év, folyóiratcikkek esetében lapszám). A kitöltött űrlap I.—V. szelvényét annak a könyvtárnak kell megküldeni, melynek állományában a keresett könyv feltehetően megvan. Ha ez a könyvtár a könyvet átkölcsönözni nem tudja, a szelvényeket az Országos Széchényi Könyvtárnak továbbítja, mely megállapítja a könyv lelőhelyét, illetve szükség esetén külföldi átkölcsönzésről gondoskodik. Az „Egyéb közlés” rovatban a kérő könyvtár, több könyvtárat is megjelölhet, ahol a könyv esetleg megvan; ez esetben az első címzett a kérést a sorrendben következő könyvtárnak küldi. Ebben a rovatban közlendő a könyv belföldi vagy külföldi lelőhelyére vonatkozó minden adat vagy feltevés. A K (kölcsön), M (mikrofilm) és F (fénymásolat) betűjelek közül a megfelelőt aláhúzással meg kell jelölni, vagylagos esetben sorszámozni. Az M, illetve F betűk megjelölése külön közlés nélkül is azt jelenti, hogy a kérő könyvtár saját költségére mikrofilm vagy fénymásolat készíttetését kívánja. Az V. szelvény (átkölcsönzőlap) a könyv kísérőlevele. A VI. szelvényt (elismervény) a könyv átvétele után kell a kölcsönző könyvtárnak megküldeni. Ha a könyvkérés feltehetően csak külföldi kölcsönzés útján teljesíthető, a cím-adatok a kért mű nyelvén közlendők.

V.

Átkölcsönzőlap

K

M

F

A kérés kelte és jele:

Kölcsön

Tulajdonukba megküldjük a túloldali művet. Kérjük az *elismervény* megküldését.

Határidő Meghosszabbítható

Csak helyben használható — kölcsönözhető.

Esetleges költségek:

A kölcsönadó könyvtár neve, címe, ügyintézője és bélyegzőlenyomata:

VI.

Elismervény

K	M	F
---	---	---

A kérés kelte és jele:

Elismerjük a túloldali mű átvételét.

A közölt határidőt tudomásul vettük.

Kelt

P. H.

.....
aláírás

A kölcsönzés lebonyolítása

A könyvtárközi kölcsönzés minden esetben, a hosszú levelezések elkerülése végett, az általánosított átkérőlevéllel történik /lásd melléklet/. Ez a nyomtatvány a Könyvtárosok Boltjában /Bp. VI., Népköztársaság utja 16./ szerezhető be, ára 20 fillér. Hat példányban kell kitölteni. A kölcsönvenni kívánt könyvet, folyóiratot stb. az erre szolgáló rovatban pontosan meg kell határozni. /Szerző, pontos cím, megjelenési hely és év, folyóiratoknál a folyóirat címe, megjelenési helye, éve, kötet, szám, lapszám. A tévedések elkerülése végett csak ezután írjuk le a cikk szerzőjét és címét!/ A kitöltött űrlap I-V. szelvényét annak a könyvtárnak kell megküldeni, ahol a keresett mű megvan /vagy - ha a lelőhelyről nincs tudomásunk - az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtárközi Kölcsönzési Osztályának/. Az "Egyéb közlés" rovatban a könyvtár több lelőhelyet is megjelölhet, ahol a könyv megvan; ez esetben az első címzett a kérést a sorrendben következő könyvtárnak küldi. Itt közlendő még a mű bel-
földi vagy külföldi lelőhelyére vonatkozó minden adat vagy feltevés. A jobb alsó sarokban található K M F betű jelek a K: kölcsön, M: Mikrofilm, F: fotókópia kérését jelentik. A VI. szelvényt a mű megérkezése után kell a kölcsönadó könyvtárnak megküldeni.

A hat szelvényes kölcsönzésre főleg az OSzK útján történő kölcsönzésnél van szükség, mivel az I. és II. lapot nyilvántartásába lerakja, a III., IV. és V. szelvényt pedig továbbküldi a kért művel rendelkező könyvtárnak. Ezek közül a III. szelvényt a kölcsönző könyvtár megtartja, a IV. szelvényen

az OSzK-nak visszaigazolja a kérés teljesítését, az V. szelvényt a mű kísérlőleveleként elküldi a kérés könyvtár-nak.

Orvostudományi hálózatban, egyenes kölcsönzésnél, ha lelő-helyében bizonyosak vagyunk és nem az OSzK-n keresztül kölcsönzünk, a II., III. és IV. szelvény kitöltése mellőzhető. Az I. és V. szelvényt elküldjük a könyvvvel, illetve folyó-irattal rendelkező könyvtárnak. A hatodik szelvény nálunk marad. A kölcsönadó könyvtár - a könyv, ill. folyóirat ki-sérlőleveleként - visszaküldi az V. szelvényt, természetesen hátlapját kitöltve. A kért mű kézhezvétele után póstázzuk a kölcsönadó könyvtár címére az elismervényt /VI. szelvény/ a mű átvételéről.

Visszaszolgáltatás esetén ismét az V. szelvény kíséri a könyvet, a VI. szelvényt a kölcsönadó könyvtár elküldi, ha a mű visszaérkezett.

A látszólag bonyolult kölcsönzési mód egyszerűbbé válik, ha megnézzük a nyomtatványt, melynek a IV. szelvényén részle-tes utmutató is található. A könyvtárközi kölcsönzés ezzel a könyvtári munkának rugalmas, gyors, pontos és fontos se-gitőjévé válik.

T o r d a y Alice

BETEGEK KÖNYVTÁRA

Közismert dolog, hogy a betegek gyógyulása szempontjából nagyjelentőségű a kórházi környezet. Hamarabb jön rendbe az olyan beteg, aki gyógyulása helyén jól érzi magát. Ezért ma egyre nagyobb figyelmet fordítanak a betegek könyvtárára.

Érdekes cikket közöl a Libri 1960.2.számában "A kórházi könyvtárakra vonatkozó irányelvek" címen. A cikk részleteit az alábbiakban ismertetjük:

A FIAB Kórházi Könyvtári Bizottsága kiadta "A kórházi könyvtárakra vonatkozó irányelvek"-et, amely hat ország vitájának és a Bizottság előadóájához írásban beküldött bírálatoknak az eredménye. A hat ország: Anglia, Belgium, Dánia, Finnország, Svájc és Svédország.

A kórházi könyvtár látszólag idegen test a kórház életének orvosi tevékenysége közepette. Azonban ma már egyre jobban elismerik, hogy a kórház szervezetének nélkülözhetetlen része. Szerkezete szerint a kórházi könyvtárnak három típusát különböztetjük meg:

- a tulajdonképpeni orvosi könyvtárat,
- a személyzet könyvtárát /nálunk szakszervezeti könyvtár/,
- a betegek könyvtárát.

Betegek könyvtára

1. Általános elvek

A betegek könyvtárára vonatkozó általános elvek: az olvasók között mindenféle foglalkozású, koru és műveltségű beteg képviselve van. A könyvvanyag ne álljon véletlen könyvajándékokból, hanem tervszerűen, a betegek aktuális igényeinek és szükségleteinek megfelelő, megvásárolt könyvekből.

A betegek könyvtárának sajátos feladata, hogy megfelelő olvasmányokkal pozitív hatást gyakoroljon a betegre és gyógyulása szempontjából kedvező feltételeket teremtsen benne. Az olvasmány iránti különleges érdeklődésen kívül a beteg az olvasás által megszabadulhat olyan veszélyes rögeszméktől, amelyek gátolják, vagy késleltetik normális gyógyulását. Ebben az értelemben a könyvtár az orvosi kezelésnek értékes segítséget nyújthat. A könyvtár e követelményeknek ugyan eleget tenni, ha minden beteg számára hozzáférhető és a könyvtáros közvetlenül érintkezik a betegekkel.

A könyvek kiválogatása a kórház jellegétől és nagyságától függ. Fontos, hogy tartalmilag és mennyiségileg egyaránt kielégítő, meghatározott számú könyv álljon a betegek rendelkezésére. Nyomasztó, vagy káros tartalmu könyvek, vagy középszerű irodalom még akkor se kapjon helyet a könyvtárban, ha a betegek azt kívánják.

Ügyelni kell a kiválasztott kötetek súlyára, alakjára és a nyomtatás minőségére. A lemosható, átlátszó műanyagbo-

ritók higiénikusak és az eredeti érdekes kötés jól látható rajtuk keresztül. Kellő gondot kell fordítani a könyvek karbantartására, helyrerakására, köttetésére stb., hogy a könyvtár érdekes, vonzó és időszerű maradjon.

2. Állománytervezés

Kötetszám: Általános kórházak esetében átlagban az alábbi normális kötetszámu állománnyal kell számolni:

a/ ágyanként nyolc kötet az 500-nál kevesebb ágygal rendelkező kórházakban;

b/ ezenfelül ágyanként hat kötet /a+b/ az 500-1000 ágyas kórházakban;

c/ ágyanként további öt kötet /a+b+c/ 1000 ágyon felül.

Azokban a kórházakban, ahol a kórházi kezelés átlagosan hat hónapig tart, a könyvtár a,b,c állományát a következőképpen kell emelni:

d/ 40 %-kal 500 ágyig;

e/ ezenfelül 30 %-kal 500 ágyon felül /d+e/;

Ha a kórházi ápolás ideje eléri az egy évet, az a,b,c állományt a következőképpen kell emelni:

f/ 60 %-kal 500 ágyig;

g/ ezen felül 50 %-kal 500 ágyon felül /f+g/.

A könyvek tartalmi megoszlása: Általános könyvtárakban kétharmad rész a regény, egyharmad rész szakkönyv. Minél hosszabb a kórházi kezelés átlagos időtartama, annál nagyobb számban van szükség tudományos könyvekre. A könyvtárlomány nagysága bizonyos határok között kell, hogy mozogjon. Időszerűségét a könyvanyag rendszeres megújításával kell biztosítani.

3. A könyvek kiosztása

A kórház fennjáró betegeinek a könyveket bizonyos meghatározott időben és magában a könyvtárhelyiségben kell kiosztani. Az ágyban fekvő betegek számára sikerrel rendszeresítették a hetenként közlekedő könyvkocsikat, amelyek minden beteg számára lehetővé teszik, hogy ágyban maradva maga válasszon könyvet.

Az olvasást a tehetetlen betegek számára speciális készülékek könnyítik meg, amilyen a könyvasztalka, prizmás szemüveg, lapozó készülék stb.

A fertőző betegeknek az általános könyvtártól gondosan elkülönített, saját külön könyvtáruk kell, hogy legyen.

Hogy a betegek a könyvtár állományáról tájékozódhassanak, cédulakatalógus áll rendelkezésükre magában a könyvtárban és kötetcatalógus a betegszobákban.

4. Személyzet

A könyvtáros fő feladata, hogy a könyveket a betegek között szétossza és kiossza. A járulékos munkákat ne hanyagolja el ugyan, de csak a legszükségesebbre korlátozza. Valamennyi munka speciális szakértelmet követel és a következő tevékenységi ágakat foglalja magában:

Adminisztratív és szervezési munkák: a költségvetés összeállítása, a könyvkereskedőkkel való kapcsolat fenntartása, katalogizálás, a könyvek kiosztásának megszervezése a könyvtárban és a könyvkocsikról, statisztikák összeállítása, más könyvtáraktól való kölcsönzés, tanfolyamok és előadások szervezése, a tehetetlen betegek számára szükséges készülékek megvásárlása és felhasználása stb.

Értelmi jellegű munka: a betegek számára alkalmas könyvek megbirálása és kiválasztása, a könyvek és a címek tárgy szerinti osztályozása, annotált katalógusok és nyomtatásra kerülő katalógusok készítése, tematikai jegyzékek összeállítása, a könyvkocsikról való könyvválogatás előkészítése a napontkénti szétosztásra, tanácsadás az olvasóknak stb.

A könyvtárostól megkívánt tulajdonságok: a tulajdonképpeni szakmai képesítés mellett a betegekkel foglalkozó könyvtáros kiterjedt feladatköre alapos általános műveltséget, nyelvtudást és könyvismeretet igényel. Ami a jellembelilés vérmérsékleti kívánalmakat illeti, a következő tulajdonságokra van feltétlenül szükség: szellemi fogékonyság és nyíltság, bizonyos könnyedség a betegekkel való érintkezés-

ben, még visszataszító esetekben is. Ezenfelül bizonyos tapintat és megértés is szükséges, hogy a betegnek segíteni tudjon a könyvek kiválasztásában.

A kórházkönyvtárosnak igazolni kell tudni könyvtárosi végzettségét. Ezenkívül hat hónapos gyakorlatot is kell szereznie valamely ismert közművelődési könyvtárban s ugyanennyit valamelyik nagy kórházkönyvtárban. Jó, ha irodalmi és a betegek lélektanával foglalkozó előadásokat is hallgatott. Ha szakképesítés nélküli könyvtárosoknak kisebb kórházkönyvtárba való felvételéről van szó, szakképzett könyvtárosok vizsgálják meg tudásukat és készítsék elő őket a munkára. Időszaki tanfolyamok útján is fenntarthatják velük a kapcsolatot.

Megtörténik, hogy a betegek könyvtára mellett a könyvtárosra bizzák a tulajdonképpeni orvosi könyvtár adminisztrációját is. Ez esetben erre a speciális munkára is elő kell készíteni.

A kórházkönyvtáros fizetése az okl. könyvtárosénak feleljen meg.

A személyzet létszáma: Minthogy a betegek számára felállított könyvtár gyógytényező, a könyvtáros elegendő időt kell, hogy a betegeknek szentelhessen, amellet a kórház ápolószemélyzetével, orvosaival és a szociális ügyintézőkkel /gondozókkal/ is kapcsolatban kell lennie, hogy biztosítsa a velük való termékeny együttműködést.

Ezekre a feltételekre tekintettel, elvben a következő létszámot kell a betegkönyvtári szolgálat számára biztosítani:

Általános kórházakban 500 ágyra egy teljes munkaidejű könyvtáros és egy óradijas technikai segéderőt számitanak. Az idült betegségben szenvedők, idegbetegek, tuberkulotikusok kórházaiban és a gyermekkórházakban ezenkívül egy félmunkaidős könyvtárosra van még szükség.

5. Berendezés és felszerelés

A könyvtárat központi fekvésű, külön helyiségben kell elhelyezni, amely kulccsal zárható, jó világításu és természetes uton szellőztethető. A helyiség betegszállító-kocsin közlekedő betegek számára is hozzáférhető legyen. A könyvtáros számára meg kell könnyíteni a könyvkocsikra való felrakodást /a lift legyen közel/.

A könyvtári helyiség, központi könyvállományával, egyuttal kutatószoba és a fentjáró betegek számára könyvkölcsönző helyiség is. Itt készítik elő a betegszobákban közlekedő könyvkocsikat a naponkénti olvasószolgálatra.

A könyvtárosnak - adminisztratív feladatai elvégzésére - külön szoba áll rendelkezésére. A könyvtár berendezése és felszerelése, bizonyos megszorításokkal, egy szabadpolcos közművelődési könyvtár követelményeinek kell, hogy megfeleljen.

6. Pénzügyek és költségvetés

Kórház létesítésekör vagy átépítése alkalmával a költségvetésben lehetőleg számításba kell venni a betegek számára felállítandó könyvtár költségeit is.

Azokban az országokban, ahol van könyvtári törvény, a kórházkönyvtárakat is bele kell ebbe foglalni. Ha nincs ilyen törvény és a kórházaknak nem áll módjában olyan könyvtár létesítése, amilyenről ez a memorandum szól, hagyatékok, adományok vagy magánszemélyek támogatásának megszerzése útján kell biztosítani a kórházkönyvtárak felállításához szükséges anyagi eszközöket.

A gyakorlati munka megindításakor igen szerencsés megoldásnak látszik a nagyobb közművelődési könyvtárak segítségének igénybevétele /V.ö. Actes. 19.vol. 64-65.p./. Egyes országokban a Vöröskeresztnek is megvolt a maga jótékony szerepe a kórházkönyvtárak felállításában és fenntartásában. Mindenesetre ügyelni kell arra, hogy a kórházi könyvtár eleget tegyen a fent felsorolt feltételeknek. Az évi költségvetés összeállításakor a következő kiadásokat kell számításba venni:

a/ állandó /meghatározott/ összegű kiadások: a könyvtárosok és a segédmunkaerők fizetése, az érvényben lévő általános normák szerint;

új könyvek vásárlására és az elnyűtt könyvek ujjakkal való kicserélésére fordított összeg, mindenkor a teljes állomány mintegy 5 %-ának arányában;

b/ változó összegű kiadások: kötetési költségek, kötetési anyag és irodaszerek, aszerint, hogy milyen a könyvtár szervezete, vagyis hogy az adminisztráció központilag a közművelődési könyvtár útján történik-e, vagy pedig a kórházkönyvtár maga végzi e munkákat."

x x x

A betegek könyvtárára Julie Krivinková is utal néhány szóban a "Československé Zdravotnictví" 1960.7.számában.^x

A külföld irodalmából egyelőre ennyit közlünk.

A könyvtárügy fejlődése és az olvasási kedv fokozására irányuló törekvések nálunk is egyre több ember figyelmét fordítják a betegek könyvellátásának megoldására.

Az Egészségügyi Minisztérium 1955-ben utasítja a gyógyintézetek vezetőit, hogy gondoskodjanak betegkönyvtár létesítéséről, illetve fenntartásáról és kezeléséről. Ehhez biztosítsanak a kórházak évi költségvetésében megfelelő összeget, gondoskodjanak a könyvtár megfelelő elhelyezéséről, bizzanak meg arra alkalmas dolgozót a könyvtár kezelésével.

A rendelkezés értelmében a kórházak egy részében létesítettek is könyvtárakat, működésük azonban nem kielégítő. Az egészségügyi szervek a betegek könyvtárát orvosi, gyógyítá-

^x L. 2. számunk 62 és 63.lapján.

si szempontból nézik, az egészség helyreállításában komoly tényezőnek tekintik.

Mások a szempontjai a közművelődési szervezeteknek, akik az olvasásra nevelés, a műveltség emelése szempontjából foglalkoznak a kérdéssel. A kétféle szempont találkozása mutatja éppen a kérdés aktualitását, fontosságát.

Kellner Béla "A könyvtáros" 1960.11.számában ír a betegek könyvellátásáról, a kaposvári kórházban.^x

A megyei könyvtárak ugyanis emberbaráti megfontolásokból kiindulva több helyen fiókkönyvtárakat telepítettek a megyei kórházakba. Felismerték az új olvasók toborzásának lehetőségét is, az orvosok részéről pedig még az az igény is felmerült, hogy a tartós ápolási idejű betegek nyerjenek lehetőséget arra is, hogy magukat szakmailag képezzék, vagy át-képezzék. A cikk adatokat közöl az olvasók számáról, a kölcsönzésről, a könyvtári munkáról, az állomány kiegészítéséről.

"A kórházi könyvtárak speciális módszertani igényei a leg-gazdaságosabb szervezési lehetőségek felkutatásának szükségessége a jelen időszakban felveti azt a követelményt, hogy néhány megye székhelyén hozzunk létre a kórházakban kísérleti könyvtárakat, amelyeknek tapasztalatai alapján mindenütt kiépíthető lesz a kórházi könyvtárak hálózata. Előbb-utóbb elodázhatatlan feladattá válik a kórházi betegek könyvtári ellátásának központi szervezett rendezése. A végleges rendezéshez szükséges, hogy az egészségügyi miniszterium már most karolja fel a könyvtárosok segítő szándékát és szervező kísérleteit." - írja Kellner.

^x "A könyvtáros", 1960,10,11,819-820.

Egészséges kezdeményezésnek tekinthető a szombathelyi Markusovszky Kórháznak a betegek könyvtárára vonatkozó házi szabályzata is. Mivel ez más kórházak részére sem érdektelen, a rendelkezést az alábbiakban közöljük:

"Vas megyei Tanács "Markusovszky" Kórház.

"Betegek könyvtára" kérdésének rendezése.

Az Eü.Min.vonatkozó utasítása értelmében a kórházon belül évek óta szerveződött a betegek olvasmányainak szánt könyvtári kérdés és noha a most meglévő állománnyal ez az anyag kereken 24.000 Ft értékben 1500 kötetnyi mennyiségre szaporodott fel, jelenlegi állapota általában nem kielégítő.

E kérdés végleges rendezése tárgyában a következőkben intézkedem:

1. A "Betegek könyvtára" anyagát könyvtári kezelés szempontjából /leltári napló, összesített nyilvántartás stb./ a kórház orvosi könyvtárosának az ügykörébe utalom.

Az orvosi könyvtáros osztja el a kórház által folytatólag beszerzésre kerülő könyveket a betegosztályokra, akik az átvetelt neki nyugtázzák. A betegek könyvtári anyagában végbe menő mindennemű változás /növekedés és fogyatékbavétel/ csak az orvosi könyvtároson át hajtható végre.

2. Minden betegosztályon belül a főnővér /főápoló/ az osztályos könyvtárfelelős. Ő veszi át a könyveket használatra az orvosi könyvtárostól, ő adja ki ezeket a betegeknek és ő szedi be ezeket tőlük, ő gyűjti a selejt anyagot és vezeti ehhez a következő nyilvántartásokat:

a/ Betegek könyvtára katalógusa:

/Vonalazott keményfedelű füzet MNOSZ 5614/

Függélyes rovatok:

Sorszám

*Kórházi leltári napló száma

Szerző neve

Könyv címe

Megjegyzés.

Ide kell bevezetni minden, az osztály részére átvett könyvet. Minden bevezetést a könyvtárossal igazoltatni kell. Az így igazolt katalógusok képezik az osztályokon a belső ellenőrzés alapját, egyben alapjai is a rovincsolást végző leltári ellenőrnek.

b/ Betegek könyvtára kölcsönjegyzék:

/MSZ 5608 számú 40 lapos vonalazott füzet/

Ebben kell vezetni a könyvek kiadását és visszaadását, betegenként. /Gyógyult beteg csak akkor hagyhatja el a betegosztályt, ha az egyéb kórházi anyaggal együtt a kölcsönvett könyvet is leadta már./

Ahol az osztályos helyi viszonyok avagy a könyvállomány terjedelme nem engedi meg, hogy a könyvtárfelelősi teendőket maguk a főnővérek /főápolók/ lássák el /pl. tüdőkórház/, az osztályvezető főorvosok más kisegítő megoldást rendelhetnek el. Ilyen esetben ezt rövid indokolással írásban a kórházigazgatónak jóváhagyásra be kell jelenteniök.

Annak nincsen akadálya, hogy a könyvtári felelős főnővérek egyes részletmunkákra /pl. katalógusvezetés/ időnként önként vállalkozó és erre alkalmas betegeket vegyenek igénybe. Az ilyen kiadott munkáért azonban ők maguk maradnak felelősek.

3. Betegek könyvtára részére minden osztályon, ahol ilyen könyvanyag van, e célra külön egy polcos szekrényt - mellette kis asztalkával - kell beállítani, melyben más anyag nem tartható. E szekrénynek az asztalkával a folyosón vagy más, minden beteg által elérhető nyílt helyen kell állania, "Betegek könyvtára" felirattal, lakattal elzárva. E szekrélynél történjék naponta rendszeres időben a könyvek kiadása, bevétele stb. Ebben kell őrizni a könyvekkel együtt a katalógust, kölcsönjegyzéket és jelen rendelkezéseket is.

Célszerű, ha a szekrény egyes polcain a könyveket tartalmuk szerint csoportosítjuk /pl. magyar regény, külföldi regény, versek, politika, egyéb stb./. A legalsó polcon a selejtezésre félretett könyvek tarthatók. Ezek kiadásra már nem kerülhetnek. - Ahol egy szekrény kevés /pl. tüdőkórház/, két vagy több szekrényt kell beállítani, hogy a könyvek könyvtárszerű tárolása /egymás mögött könyvek nem lehetnek!/ és kezelése végrehajtható legyen.

4. Néhány alapvető elvi rendelkezés:

a/ "Betegek könyvtára" anyag csak olyan osztályokon tartható fenn, ahol a betegek huzamosabb időn át állanak gyógykezelés alatt s ahol sterilitás stb. szempontból ily könyvanyag tárolását nem ellenzik. Utóbbi tekintetben az osztályok vezető főorvosainak a véleménye elhatározó.

b/ "Betegek könyvtára" anyagában csak olyan könyv tartható és ily célra csak olyan könyv szerezhető be, amely a kórházban kötelező higiéné követelményeinek is megfelel. Piszkos, rongyos, szakadt fedelű, agyonolvasott könyveket olvasásra már nem szabad kiadni. Ilyen könyveket idejében kell selejtezésre félretenni. - Elvileg csak kemény kötésű könyvek beszerzését engedélyezem, a kötetlenek ugyanis túl gyorsan elrongyolódnak és így csak feleslegesen terhelik az állományt.

c/ Tilos a "Betegek könyvtára" anyagában demokráciaellenes és pornográf kiadványok tartása.

d/ "Betegek könyvtára" anyaga csak a betegosztályokon belül olvasható, azok hazavitele kölcsönképpen az egészségügyi dolgozók részére is tilos.

e/ A könyvek megrongálásáért vagy elvesztéséért az azokat kölcsönvevő beteg anyagilag is felelős. A kérdéses könyvek árát adott esetben az orvosi könyvtárostól kell megkérdezni, aki a könyveket értékük szerint is nyilvántartja.

f/ "Betegek könyvtára" anyag egyik betegosztálytól a másiknak való átadása csak az orvosi könyvtáros bevonásával történhet, de ennek úgy sincsen jelentősége, mert a betegek változnak. Fertőzőési veszély jellegével rendelkező osztályokról /pl. tüdő, hepatitis osztályok stb./ az oda kiadásra került könyveket többé az osztályokról el nem vihetik s azokat - használhatatlanná válásuk esetében - szabályszerű selejtezés után az osztályon belül kell elégetni.

5. A könyvek rovincsolását alkalomszerűen az anyag és leltár-ellenőr végzi a könyvtárfelelősöknél őrzött katalógusok alapján.

6. A selejtezés rendje: A selejtezésre összegyűjtött anyagot időnként kíséző jegyzékkel /katalóguskivonat/ az orvosi könyv-

tárba kell leadni. A selejtezési bizottság jelentésében megtörtént selejtezés után az orvosi könyvtáros a megtörtént fogyatékbavételt átvezeti a "Betegek könyvtára" leltári naplóba és a törlést is igazolja a betegosztályok katalógusaiban.

7. A kórház szociális nővérének a hatáskörébe utalom annak az ellenőrzését, hogy a betegosztályokon a gyógykezelés alatt álló betegek rendszeresen hozzájuthatnak-e eme olvasmányokhoz. Az esetleges kívánságokat neki kell továbbítani a könyvtárfelelősökhöz, az orvosi könyvtároshoz, illetve a gazdasági igazgató által megbízott "Betegek könyvtára könyvbeszerző"-höz stb.

8. Nyomatékosan felhívom a könyvtárfelelősök figyelmét arra, hogy szeretettel törekedjenek a betegek lehető legjobb könyvellátására, hogy tekintsék "a betegek szellemi foglalkozását gyógykezelési tényezőnek" /elől hivatkozott Eü.Min. rendelet szövegéből idézve/, hogy gondos, minőségi kulturmunkát teljesítsenek e téren és vigyázzanak a könyvek jó állapotának és állományi hiánytalanságának a fenntartására is. Utóbbi kérdésben kiegészítésül hozzáfűzöm még, hogy nem azért tartja fenn a kórház a könyvtárt, hogy a könyvek - mint leltári tárgyak - gondosan lezárva pusztán őriztessenek, hanem azért, hogy a betegek minél sűrűbben olvassák őket. Az természetes, hogy ezen az alapon a könyvek idővel elhasználódnak és így selejtezésre kerülnek. A leltári megőrzésük kérdésében tehát nem kívánom a merev bürokratikus eljárást, mely kerékkötője lehetne az olvastatási célnak.

Amennyiben a kórház - és erre már van kilátás - rendelkezik majd saját üzemű könyvkötésszel, a könyvtáranyag karbantartását ujraköttetési munkával ez is segíteni fogja. Annakidején e tárgyban külön rendelkezést adok ki.

Ha az összes osztályok rendelkezni fognak már a megfelelő tárgyi előfeltételekkel, a főnővérek részére könyvtárfelelősi verseny megtartását tervezem, amelynél a legtöbb pontot kapott két legjobb könyvtárfelelőst pénzjutalomban is fogom részesíteni.

.....
igazgató főorvos s.k."

x x x

A betegek könyvtára - ma még a senki földje - foglalkoznak vele egészségügyi és közművelődési szervek is, de a kérdés részletekre menő, intézményes rendezése még hátra van.

Kivánatos volna, ha az érdekeltek beszámolnának ezzel kapcsolatos eddigi tapasztalataikról.

Kérjük, hogy észrevételeiket, megjegyzéseiket küldjék meg az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ Szervezési és Módszertani Csoportjának. A felhasználható megjegyzéseket, véleményeket "Az Orvosi Könyvtáros"-ban közölni fogjuk.

Országos Orvostudományi Könyvtár
és Dokumentációs Központ
Szervezési és Módszertani Csoport

S Z E M L E

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROSOK ÖSSZ-SZÖVETSÉGI ÉRTEKEZLETE

KOTKIN, V. Sz.: Vseszsojuznoe szovescsanie rabotnikov
medicinszkijh bibliotek
Szovetszkoe Zdravooohranenie, 1960, 19, 11, 87-89. p.

1960. április 5-én és 6-án Moszkvában, a Szovjetunió Egészségügyi Minisztériumában tartották meg az orvosi könyvtárosok össz-szövetségi értekezletét.

I. G. Kocsergin, a Szovjetunió egészségügyi miniszterhelyettese a Szovjetunió orvosi könyvtárainak jelenlegi helyzetéről és további feladatairól tartotta meg előadását.

Kijelentette, hogy azoknak a feladatoknak végrehajtása, amelyeket a párt és a kormány állított a szovjet orvostudomány és egészségvédelem elé, minden egészségügyi dolgozótól szak tudásának rendszeres tökéletesítését, ismeretkörének bővítését és elmélyítését, az orvostudomány vívmányainak és a gyó-

gyító-megelőző intézetek élenjáró tapasztalatainak a gyakorlatba való bevezetését követeli meg. Ebben a nagy és felelősségteljes ügyben fontos szerepet hivatottak betölteni az orvosi könyvtárak.

A könyvtárak nélkülözhetetlen segítséget nyújtanak az egészségügyi dolgozók széles tömegeinek, az egészségügyi szervezeteknek és intézményeknek.

A Szovjetunióban a szovjet hatalom éveiben az orvosi könyvtárak hatalmas hálózata alakult ki. Jelenleg számuk meghaladja a 4000-et. Ide tartoznak az orvosi egyetemek, a tudományos kutatóintézetek, a kórházak könyvtárai.

A Központi Állami Orvostudományi Könyvtárba befutott jelentések alapján az orvosi könyvtárak könyv- és folyóiratállománya - beleértve a központot is - több mint 30 millió kötet. Az olvasók száma ezekben a könyvtárakban 800.000 fő, akik a gyakorló orvosok, tudományos dolgozók, egészségügyi középkezelők, az orvosi egyetemek és egészségügyi iskolák hallgatói közül kerülnek ki. A kölcsönzött művek száma pedig évente több mint 20 millió kötet.

Javult az orvosi könyvtárak irányítása az egészségügyi szervezetek és intézmények részéről. Az orvosi könyvtárhálózat fejlesztésében és megszilárdításában nagy eredményeket ért el az Ukrán Szövetséges Köztársaság Egészségügyi Minisztériuma. A köztársaság minden területén területi orvosi könyvtárakat szerveztek, több mint 1300 könyvtárat létesítettek a gyógyító-megelőző intézetekben, ebből 749-et a körzeti /nálunk

járási/ és 238-at a városi kórházakban. Ukrajna orvosi könyvtárai első helyen állnak látogatottságban. A Szovjetunió összes orvosi könyvtárai olvasótáborának csaknem 40 %-a /306.000 fő/ esik az Ukrán Szövetséges Köztársaság orvosi könyvtáraitra.

Az orvosi könyvtárak sokkal aktívabban valósítják meg az egészségügyi szervek és intézmények által életbe ~~hozott~~ ^{vezetett} különféle rendszabályokat, mint régebben. Javulás állt be a különböző kategóriájú egészségügyi dolgozók tudományos szakirodalommal, utmutató-bibliográfiai és tájékoztató jellegű anyagokkal való ellátásában, tökéletesítették a köztársasági, területi, vagy intézeti egészségügyi dolgozók informálását a könyvtárunkba érkezett új irodalomról. Az egészségügyi dolgozók különböző szolgáltatási formáinak ügyes összekapcsolásában példaként említhetjük a leningrádi területi orvosi könyvtár tapasztalatait. Azon kívül, hogy az egészségügyi dolgozókat közvetlenül maga a könyvtár látja el, a könyvtár dolgozói a területi gyógyító-megelőző intézetekben 29 állandó /a körzeti kórházakban/ és 37 mozgókönyvtárat szerveztek. Ezzel megnövelték az olvasók számát. Jelenleg a leningrádi területen az orvosi könyvtárak 4243 egészségügyi dolgozót látnak el, közöttük 1300 orvost, azaz a területen dolgozó orvosok összlétszámának mintegy 70 %-át. Sok orvosi könyvtárnak komoly segítséget nyújtanak a mellettük létrehozott könyvtári tanácsok.

Az ország orvosi könyvtárrendszerében külön helyet foglal el a Központi Állami Orvostudományi Könyvtár. Fennállásának 41 éve alatt ez a könyvtár a világ egyik legnagyobb or-

vosi könyvtára lett, munkájának kapacitása és tartalma terén pedig nincs hozzá fogható. A könyvtár jelentős eredményeket ért el a könyvcsere megszervezésében, amelyet jelenleg 78 ország 1100 intézményével folytat. A könyvcsere által nyert külföldi anyag mennyisége évről-évre nő és 1959-ben elérte a 25.515 kötetet, szemben az 1957. évi 18711 kötettel. A Központi Állami Orvostudományi Könyvtár munkájában jelentős helyet foglalnak el az orvosi könyvtárosok képzésére és továbbképzésére vonatkozó intézkedések.

A miniszterhelyettes megállapította, hogy ha az orvosi könyvtárak működését a Párt Központi Bizottságának a könyvtárak állapotára és fejlesztésére vonatkozó utasításainak rükrében vizsgáljuk, be kell ismernünk, hogy munkájukban és irányításukban, amely az egészségügyi szervek és intézmények feladata, még számos komoly hiányosság van.

Rá kell mutatnunk arra, hogy sok könyvtár elszakadt a gyakorlattól, nem elégítik ki kellőképpen az olvasók megnövekedett igényeit, könyvtárállományuk tele van elavult irodalommal és ugyanakkor hiányoznak olyan kiadványok, amelyekre szükség van, gyenge a bibliográfiai propaganda, hiányzik a folyamatos bibliográfiai információ, nem kielégítő számos könyvtár anyagi-technikai bázisának állapota stb. Ez a helyzet azzal magyarázható, hogy maguknak a szövetségi és autonóm köztársaságok egészségügyi minisztériumai alá tartozó könyvtáraknak nem kielégítő munkája mellett a területi egészségügyi osztályok, a Szovjetunió Orvostudományi Akadémiája, az egészségügyi tudományos-kutató és tanintézetek igazgatói, valamint a gyógyító-megelőző intézetek vezetői még nem fordítanak kellő figyelmet a könyvtárakra, nem tördnek munkájuk tartalmával és nem adják meg nekik a szükséges támogatást.

Gyakran találhatunk az orvosi könyvtárak anyagában olyan irodalmat, amelynek semmi köze az orvostudományhoz, vagy

régen elavult könyveket, amelyek csak a mai orvosok dezorientációját okozhatják. Így például a tomszki orvosi egyetem könyvtárában igen sok a felhasználatlan irodalom. A könyvállományt 15 év óta nem selejtezték. Nagy különbségek mutatkoznak az orvosi könyvtárakban a megrendelésekre folyósított összegek felhasználásában. Amellett, hogy vannak olyan könyvtárak, amelyek nyilvánvalóan kevés pénzt kapnak, egyes tudományos és kutatóintézeti vezetők nem rendeltetés-szerűen használják fel ezt az összeget. Sok orvosi egyetem könyvtára csak a hallgatókat és előadó professzorokat igyekszik ellátni és nagyon keveset törődik a gyakorló orvosokkal. Az egészségügyi dolgozók széles tömegei számára kevésbé hozzáférhetők a tudományos-kutatóintézetek könyvtárai.

Nagy hiányosságok tapasztalhatók az orvosi könyvtárak tevékenységében az egészségügyi dolgozók tájékoztató-bibliográfiai és információs ellátása terén is. Igen kevés bibliográfiát állítanak össze a konkrét kérdésekkel és az elméleti és gyakorlati orvosi problémákkal kapcsolatban. Különösen elmaradt a bibliográfiai utmutatók összeállítása, amelyek a gyakorló orvosoknak és az egészségügyi közép-kádereknek nyújtanak segítséget a különböző szakmákban.

I.M.Bereszkov, a Szovjetunió Egészségügyi Minisztériuma Központi Állami Orvostudományi Könyvtárának igazgatója a könyvtár munkájáról tartott előadást. Elmondta, hogy a könyvtár perspektivikus munkatervében többek között az alábbiak szerepelnek: a könyvtárak állományának kiegészítése, nyilvántartása, az orvosi szakirodalom tudományos feldolgozása, a bibliográfiai munka és az orvosi könyvtárak hálózatával kapcsolatos munka jobb megszervezése.

Az orvosi könyvtárosok össz-szövetségi értekezlete határozatot fogadott el, amelynek célja a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága által hozott könyvtári utasítások végrehajtása.

Remélhető, hogy az egészségügyi dolgozók továbbképzése ilyen módon hathatós támogatást fog kapni, ami feltétlenül komoly eredményeket hoz majd a lakosság egészségügyi ellátásában.

/Kivonat fordítás!/

Az Országos Széchényi Könyvtár az orvostudományi könyvtárügy és könyvtári munka szempontjából is nagyjelentőségű kiadványsorozatot indít meg ez év júliusában: havonta megjelenteti a külföldi könyvek országos gyarapodásjegyzékét. A kiadvány természetudományi sorozata tartalmazza az orvostudományi szakot.

Az adatok teljessége érdekében az OOK elrendelte az orvosi könyvtárak által vásárolt, ill. ajándékba vagy cserébe kapott külföldi könyvek adatainak bejelentését.

Az országos gyarapodásjegyzék az orvostudományi könyvtári hálózat munkája szempontjából igen hasznos, mert:

- a) a megrendelő számára feltárja az egész országban fellelhető külföldi orvostudományi és határterületi könyvirodalmat és így megkönnyíti a könyvtárközi kölcsönzést;
- b) segítséget nyújt a saját katalógus készítéséhez, amennyiben a gyarapodásjegyzékből kivágott címleírások kartonra ragasztva katalóguscédulaként felhasználhatók;
- c) a nagyobb intézmények könyvtárai katalógust készíthetnek hasonló módon a más könyvtárakban található fontos vagy akár valamennyi műről és e katalógus alapján tájékozódhatnak a Magyarországon fellelhető külföldi orvosi könyvekről;
- d) a külföldi könyvrendelésekhez is segítséget, tájékoztatást nyújt a gyarapodásjegyzék, mert megtudható belőle, hogy mit rendeltek más intézmények;
- e) az OOK központi katalógust szerkeszt az adatok alapján és így bárkit tájékoztatni tud majd a külföldi könyvek hazai lelőhelyéről. Ez a katalógus a következő évi külföldi könyvrendelések engedélyezéséhez is támpontot nyújt.

Az adatszolgáltatás részleteit az OOK 82-79/1961. számú, minden alközpontnak megküldött körlevelében közölte.

EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK KÖNYVTÁRAINAK LÉTESÍTÉSE

Křivinková, Julie: Problémy vystavby knihoven
ve zdravotnických Zařizeních.
Československé Zdravotnictví, 1960,8,7,380-391.p.

A csehszlovák egészségügy világháború utáni hatalmas fejlődése magától értetődően maga után vonta az orvosi könyvtárak és a bibliográfiai tájékoztató-szolgálat fejlesztését.

1959-ben kiadták az egységes könyvtárszervezésről szóló rendeletet, amelynek megfelelő pontjai az egészségügyi könyvtárakra vonatkoznak.

A cikk írója leszögezi, hogy a legelső feladat, hogy az orvosi könyvtárak számára megfelelő helyiségeket biztosítsanak. A régi épületekben átalakításokkal, az új, most épülő intézményekben pedig modern könyvtári követelményeknek megfelelő könyvtárak építésével kell ezt a kérdést megoldani.

A következő fontos feladat megfelelő számú és képesítésű könyvtáros beállítása, az olvasói igények felmérése és terv szerinti teljesítése.

Szükség van tehát: a/ a könyvtár helyének kijelölésére az egészségügyi intézményekben, b/ annak megállapítására,

hogyan az egyes könyvtáraknak milyen állományra és könyvtárosra van szükségük, kik lesznek a könyvtár igénybevevői, kb. hány olvasó várható, mik a várható igények, c/ meg kell határozni a könyvtár feladatait: milyen szolgáltatásai legyenek a könyvtárnak, ki fogja ellátni azokat, és milyen eszközökkel.

Az egészségügyi könyvtárhálózatba tartozó könyvtárak feladatai

Az egészségügyi intézmények könyvtárainak feladata, hogy a tudományos és szakmai tájékoztatás központjai legyenek. Ezért feltétlenül az intézmény központi, mindenhol jól megközelíthető helyén legyenek, de a főbejárattól se essek messze. A méreteket, a berendezést és a munka technikai részének beállítását a fenntartó intézmény szükségletei szabják meg. Másfajta könyvtári helyiségek szükségesek a vízszintes elhelyezkedésű kórházi tömbök, másfélék a vertikális tagozottságú kórházépületek és ismét mások a pavillon-típusú kórházak számára.

A szakkönyvtárakon kívül a fekvőbetegintézetekben betegek könyvtárára is szükség van. Ezeknek méretét is a fenntartó intézmény jellege határozza meg. A rövid ápolási idejű kórházakban megfelelnek az egyes osztályok folyosóira elhelyezett zárt szekrények is, ahol a kölcsönzött könyvek sűrűn kicserélődnek. Más a helyzet a tartós ápolási idejű intézményekben. Itt már számításba kell venni azt is, hogy a lábadozó betegeknek olvasóteremre is szükségük van, ismeretes az olvasás pszichológiai hatása. A szakkönyvtár és a betegek könyvtára legyenek egymáshoz elég közel, mert a két könyvtár munkáját a jövőben előreláthatóan még jó ideig ugyanaz a könyvtáros fogja ellátni, a betegek könyvtárát

azonban mindenképpen a szakkönyvtáros irányítsa, még akkor is, ha a betegek könyvtárát külön könyvtáros látja el.

A könyvtár beosztása

A raktár, az olvasóterem és a munkahelyiségek méreteit az állomány nagysága, az olvasók száma és fajtája, valamint a foglalkoztatott könyvtárosok száma határozza meg.

A könyvtári szakirodalom pontosan meghatározza, hogy hány könyv fér el egy folyóméternyi polcon és hány könyvet lehet 1 m²-nyi padlófelületnyi területen a leggazdaságosabban elhelyezni. Az orvosi könyvtárak állományának elhelyezésére az orvosi könyvek és a bekötött folyóiratok nagy méretei miatt kétszeres folyóméter hosszúságra van szükség.

A kurrens anyagon kívül számításba kell venni a régebbi és a kevésbé használt anyag elhelyezésére szükséges polcokat is. Ilyen anyag: a különlenyomatok, sokszorosított fordítások, fotókópiák, mikrofilmek, diapozitívek, diagrammok, szemléltető eszközök, újabb grammfonlemezek, egészségügyi oktató, ill. felvilágosító filmek stb. Helyet kell tehát biztosítani olvasókészülék, vetítőkészülék, grammfon és magnetofon számára is.

Az olvasószolgálat helyiségének méreteit a várható olvasók száma határozza meg. Néhány irodalmi adat alapján egészségügyi intézményekben olvasóként a szakemberek 20 %-a, és a betegek 20 %-a, oktatási intézetekben a hallgatók 30-50 %-a várható.

Az olvasóterem berendezését és beosztását az olvasók differenciálódása határozza meg. Tudósoknak, kutatóknak csendre, egyéni kutatószobára van szükségük. Medikusok, egészségügyi szakiskolák hallgatói számára viszont az az ideális, ha 6-10 személyes fülkék állnak együttes tanulásuk számára rendelkezésre. A fülkék elválasztására a hangot jól szigetelő üvegfalak a legalkalmasabbak. Itt tanulmányozhatók filmek, diapozitívek, mikrofilmek, itt hallgathatók le magnetofonszalagok, grammofonlemezek is.

Külföldi egészségügyi könyvtárak könyvklubot is rendeznek be, ahol az egészségügyi dolgozók munkájuk szüneteiben szórakozásul olvasnak, nézegetik az új folyóiratokat. Itt általában izléses, kárpitozott butorok teszik a tartózkodást kellemessé.

A könyvtárak tervezésénél nem szabad elfeledkezni a könyvtári dolgozókról, mint ahogy az gyakran megtörténik. A munkahelyiségek számát ne a könyvtárosok jelenlegi száma, hanem aszerint határozzák meg, hogy mennyi dolgozóra van szükség, ha a munkát jól akarják elvégezni. Figyelembe veendő tehát a kötetszám, az olvasók száma és az igényelt szolgáltatások jellege.

A könyvtár szolgáltatásai olyan csoportokba oszthatók, amelyek szinte üzemi futószalag módjára következnek egymásból és függenek össze egymással. Két utvonallra kell ezért a tervezésnél figyelemmel lenni: a könyv és az olvasók utvonalára. Az új könyvek a könyvtárhoz kerülnek feldolgozásra, utjuk innen a raktárba, a kölcsönzőasztalhoz, vagy az olvasóba, majd újra a raktárba vezet. Az olvasók a bejáratától a tájé-

koztató szolgálathoz, a katalógushoz, a kölcsönzőasztalhoz, majd az olvasóba jutnak, onnan ellenőrzés után újra a kijáratához. Mindkét körforgás balról jobbra, azaz az óramutató járásával egyező irányban történik. Ezt az irányt feltétlenül figyelembe kell venni a raktár berendezésénél, a folyóiratoknak az olvasóban történő elhelyezésénél, a katalógusok felállításánál, maguknak a munkahelyiségeknek a betervezésénél. A könyv és az olvasó útja a kölcsönzőasztalnál találkozik, semmiképpen sem keresztezheti azonban egymást. Kis könyvtárakban ez butorok, nagy könyvtárakban a munkahelyiségek megfelelő elhelyezésével valósítható meg.

A könyvtár fejlesztésének tervezése

A fenntartó intézmény és a könyvtár fejlődésével összhangban elsősorban meg kell állapítani, milyen nagy állománnyal kell egyes egészségügyi intézményeknek rendelkezniük. Erre vonatkozóan ld. a táblázatot.

Bizonyos optimális számnál nagyobb állományra törekedni nem célszerű. Semmiképpen sem legyen egészségügyi könyvtárban elfekvő anyag. Ezért időről időre selejtezést kell végrehajtani. A szükséges kurrens anyag megmarad, a régi anyag pedig tároló raktárakba kerül, vagy pedig a kutatóintézetekből a hálózat klinikai és kórházi intézményeibe, ahol a kutatóintézetekben elavultnak számító anyag még jól felhasználható.

Az egészségügyi könyvtárak tervezésének általános elvei

Az alapvető elv: a fenntartó intézmény gazdasági lehetőségeinek figyelembevételével minél nagyobb mértékben igénybevenni a technikai újításokat az állomány megvédése és az olvasók minél nagyobb kényelmének előmozdítása érdekében.

A külföldi irodalomból ismeretesek olyan tervek, amelyek a könyvtártípusokat a kötetek számának és az intézet céljának megfelelően határozzák meg. Egyik terv szerint pl. 800 kötetes könyvtár egy helyiségből áll, $19,25 \text{ m}^2$ -nyi területen fekszik és ez alkalmas 150 ágyas fekvőbetegintézet szakkönyvtárra, ugyanilyen fekvőbetegintézet betegkönyvtára, egészségügyi szakiskolák, vagy tanulóotthonok könyvtára számára. A 3500 kötetes könyvtár alapterülete az említett adatok szerint $41,25 \text{ m}^2$ és ez megfelel 500 ágyas fekvőbetegintézet számára.

Nagyobb könyvtárak létesítésekor a szovjet, angolszász vagy német "könyvtáregység" tervtervet érdemes figyelembevenni. A német "könyvtáregység" szerint a $126,75 \text{ m}^2$ -nyi könyvtár három helyiségből áll, ezek közül a középső a könyvtáros munkahelyisége és a kölcsönző, központi elhelyezkedése révén a könyvtáros ellenőrizheti az egyik oldalon hozzákapcsolódó raktárból, a másik oldalon belőle nyíló olvasóból távozó olvasókat. Az angolszász "könyvtáregységek" általában nagy helyiségek, amelyekben érvényesül a hármas elv: a raktárra, olvasóhelyiségre és munkahelyiségre osztottság. Ezekben a könyvtárakban különösen sokat adnak a kellemes építészeti hatásokra.

A szovjet "könyvtáregység" alapterülete 104.25 m². Ezek a tipuskönyvtárak egy nagy teremből állnak, amelyeket a kölcsönzőasztal, a katalógusszekrények és a kiállítási vitrinek osztnak raktár, olvasó- és munkahelyiségekre.

Az egészségügyi intézmények könyvtárainak hibái részben a modern könyvtári elvek nem ismeréséből, másrészt hibás tervezésből adódnak.

A csehszlovák egészségügyi dokumentalisták 1959. decemberében megtartott II. országos konferenciáján ezért elhatározták, hogy egészségügyi épületeket ezentul csakis ugy épitenek, hogy a könyvtári helyiségeket is betervezik, a terv elkészítésébe pedig feltétlenül belevonják a könyvtárost és a dokumentalistát.

táblázat

A könyvállomány optimális kötetszáma egyes
egészségügyi intézményeknél:

s z a k k ö n y v t á r	kötetszám
150 ágyas fekvőbetegintézetek	800
egészségügyi szakiskolák	800
központi könyvtárral rendelkező nagy fekvő- betegintézetek kézikönyvtárai	800
500 ágyas fekvőbetegintézetek	3500
kisebb egészségügyi üzemek	3500
1000 ágyas fekvőbetegintézetek	5000
kutatóintézetek	5000-8000
1000-nél több ágyas fekvőbetegintézetek	10.000-20.000
több szakterületet összefogó kutatóint.-ek ..	10.000-20.000
nagy kutatóközpontok	40.000-80.000

rövid ápolási idejű fekvőbetegintézetek.. 4 kötet egy ágyra
tartós ápolási idejű fekvőbeteg-
intézetek 8 kötet egy ágyra.

S z e p e s i Zoltánné

ZNAKOVSZKY Emma: Közegészségügyi bibliográfia. 1945-1954.
Bp.1959, Országos Közegészségügyi Intézet 163,19 p.

A magyar közegészségügyi irodalomnak orvosi, gyógyszerészeti, kémiai, technikai, statisztikai folyóiratokban közölt igen szétfolyó, hatalmas anyaga rendszeres bibliográfiai feldolgozás nélkül alig volna hozzáférhető. A kutatói igények alapján már korábban is jelent meg Magyarországon két, közegészségüggyel foglalkozó bibliográfiai összeállítás: Kertész Jánosé 1939-ben és Znakovszky Emmáé 1942-ben. A Kertész-bibliográfia /Kertész János: A magyar közegészségügy bibliográfiája. 1925-1935. Bp.1939.Klny. a Közegészségügyi Értesítő 1936:VIII.-1938:X.számaiból./ elnagyoltságában, szerkezeti hibáiban, önkényes válogatásában azt példázza, hogy a szakemberek lelkesedéssel, de kellő bibliográfiai jártasság nélkül készült jegyzékek, bármilyen nagy anyagra terjednek is ki, nem érik el céljukat és így alig használhatók.

Znakovszky Emma, az Országos Közegészségügyi Intézet könyvtárának vezetője a 40-es években már alapos szaktudással, és régi bibliográfiai gyakorlattal nyult az anyaghoz. /A közegészségügy magyar irodalmának válogatott jegyzéke az 1920. utáni évekből. Bp.1942.Állami ny. 171 p./ Bár ez az összeállítás nem törekedett teljességre és egyes fontos határterületi témák /mikrobiológia stb./ kimaradtak, a válogatás igen körültekintő volt és a bibliográfia jól használható, sikeres munka.

Znakovszky most megjelent bibliográfiája a kutatók által megszokott szakrendben ismerteti a felszabadulás utáni 10 év magyar közegészségügyi irodalmát, 3437 folyóiratcikket és monográfiát. Az önállóan megjelent munkákon kívül 54 folyóirat cikkeit dolgozta fel.

Az anyagot jól áttekinthető rendszerbe fogja. A 20 fősza-
kot szükség szerint további alcsoportokra bontja, a szakok
belső logikáját követve. A bibliográfia 1942-ben megjelent
előzményének szakbeosztásával összevetve szembetűnik, hogy
az egészségtudomány és közegészségügy felszabadulás utáni
fejlődése milyen hiven tükröződik benne: már nincs anyag az
egyke-kérdésre, prostitúcióra, fajkutatásra, de új szakok
születtek: a nagy építkezések egészségügye, a szovjet egész-
ségügy ismertetése, társadalmi munka az egészségvédelemben stb.

A népszerű ismertetések és néhány határterület kivételével, az
összeállítás lehetőség szerint teljes. Az átnézett folyóira-
tok jegyzéke azonban arra utal, hogy néhány folyóiratsoroza-
tot csak részben - többéves kihagyással - dolgozott fel. Ez
a teljesség szempontjából egyáltalán nem volna közömbös, - de
valószínű, hogy az így elveszett anyag a Magyar Folyóiratok
Repertóriumából teljesen pótolható volna.

Magyar szerzők külföldön megjelent munkáit nem regisztrálja
/a nemzeti szakbibliográfia fogalmának ez kényszerű leszűki-
tése/; szerepelteti viszont külföldi szerzők Magyarországon
megjelent műveit.

Mivel a bibliográfia csak egy helyen - a szakszempontról
legmegfelelőbbnek ítélt csoportban - adja meg több szak-

csoportba tartozó könyvek és cikkek cimleírását, egy téma kikereséséhez célszerű átnézni a rokon szakcsoportok anyagát is.

Egy szakcsoporton belül az elrendezés kronológikus. Ennek nagy előnye, hogy nyomon követhető a témák fejlődése, egy-egy kérdés szakmai kibontakozása. A használatot névmutató segíti.

Znakovszky Emma bibliográfiája igen jól használható, komoly szaktudással készült munka. A közegészségügy szétágazó tudományával foglalkozók érdekében fontos lenne, hogy elkészüljön és kiadásra kerüljön folytatása, az 1954 utáni irodalom is.

E r ő s László

AZ ORVOSI ALAPTUDOMÁNYOK INTÉZETÉNEK KÖNYVTÁRA
PAKISZTÁNBAN

Cunningham, Eileen R.: The Library of the Basic
Medical Sciences Institute in Pakistan
Bulletin of the Medical Library Association.
1960, 48, 3, 292-298 p.

Pakisztán függetlenítése idején az országban csak egyetlen orvosi kollégium volt: a lahorei King Edward Medical College. Ez súlyos problémát jelentett a sűrűn lakott országban, ahol sok orvosra volt szükség. - Ezért új orvosi kollégiumokat, illetőleg egyetemeket létesítettek, s ma már kilenc ilyen kollégium működik az országban. Ezek legtöbbször jelenleg átszervezés és átépítés folyik. Óriási erőfeszítést jelent a tekintélyes népsűrűségű, kb. 84 millió embert számláló ország részére orvosokat képezni, mert nagyon nagy anyagi terheket ró az országra.

Minden orvosi kollégiumnak megvan a maga szakkönyvtára és a vezetőség minden eszközt megragad fejlesztésükre.

A háború következtében beállott gyors és forradalmi változások hozták létre Pakisztánban az orvosi hivatás modern szemléletét. Ez az elgondolás vezette őket az Orvosi Alaptudományok Intézetének létrehozására, amelynek egyik főcélja az orvosok továbbképzése mind elméleti, mind gyakorlati vonalon,

vagyis az orvosi bázistudományok minél tökéletesebb elsajátítása, mert ezen nyugszik az eredményes klinikai gyakorlat.

Az indianai egyetem az International Co-operation Administration /ICA/ segítségére van a pakisztáni kormánynak az Orvosi Alaptudományok Intézetének berendezésében, annak megfelelő vezetőséggel és tisztviselőkkel való ellátásában, támogatja továbbá a kormányt az adminisztrációs munka megszervezésével és értékes tudományos berendezés, laboratóriumi felszerelések megszerzésével /pl. levegő kondicionáló berendezés, ami a port és a nedvességet távol tartja/.

1957-ben, újjáépített épületben, a Jinnah Central Hospital-ban, teljesen független egységként kezdte meg működését az Intézet, minden szükséges berendezéssel, felszereléssel, személyzettel. 1959 májusában megkezdtek egy 21 tagú fiatal orvoscsoport továbbképzését.

A hallgatók többsége a pakisztáni orvoskollégium demonstrátorai sorából került ki. A kétéves tanulmányi idő végén megkapták a "tudományok mestere" címet a karacsi egyetem orvosi fakultásától. A következő csoport 1960. nyarán kap engedélyt tanulmányainak megkezdésére. A teljes hallgatólétszám 48 fő.

Az intézet tervezői tisztában voltak a jó könyvtár fontosságával, ezért megfelelő helyet biztosítottak számára. Az intézet középpontjában, egy hosszú egyemeletes épületben helyezték el. A bejárat egy előcsarnokba vezet, amelyben hatalmas könyvkölcsönző pult, katalógusszekrény, kardexszekrény s néhány munkaasztal van. Az előcsarnok baloldalián van egy kis raktárszoba és mellette a könyvtáros irodája. Az előcsarnok ellenkező oldalán nyílik a munkaszoba, melynek

beépített polcait ideiglenes tárolásra, a póstán érkező könyvek elhelyezésére, bekötendő anyag előkészítésére használják.

Az előcsarnokból egyenesen egy nagy, jól világított olvasóterembe jutunk. Teakfa^x asztalokkal rendezték be, /6 olvasó részére egy-egy asztal/ és ugyancsak teak-fából készült alacsony könyvszekrény vezet végig a falak mentén. Ezt a kurrens folyóiratok tárolására használják. Az olvasóterem egyik végén szabadon álló vasállványok vannak. Ezek mozgathatók, a faltól elég távol vannak, amivel biztosítják a levegő áranlását és gátat vetnek a férgek elszaporodásának. Kékesszürke színük jó összhangban van a berendezéssel és azt igazolja, hogy tudományos könyvtár is lehet derűs, sőt vidám is. A könyvtárnak légkondicionáló berendezése is van.

Az állomány meglehetősen kicsi, de gondosan összeválogatott. A legújabb angol és amerikai monográfiák mellett az előadások céljára a legfrissebb kiadású bázismunkák is megtalálhatók.

Körülbelül 135 külföldi folyóiratot járatnak rendszeresen. Folyóirataikat Indianában kötötték be és a lehető leggyorsabb tengeri uton vámmentesen szállították Pakisztánba. A még bekötetlen folyóiratokat betürendben, az olvasóterem könyvszekrényeiben helyezik el. A bekötött folyóiratok az olvasóterem vasállványain foglalnak helyet úgy, hogy az olvasók válogathatnak közülük és könnyen elvihetik az olvasó-

^x A teak-fa Kelet-Pakisztánból származik, fényes, világosbarna színű keményfa, jól ellenáll a férgeknek.

asztalokhoz. Megtalálható itt a Current List of Medical Literature, a Quarterly Cumulative Index Medicus, a Chemical Abstracts és az Excerpta Medica.

A felszerelés pótlása, de főleg a könyvek beszerzése mindig nagy körütekintést igényel és súlyos gondot okoz. Ennek egyik oka, hogy az anyaintézet, az International Cooperation Administration /ICA/ a kívánt anyagot néhány hónapos tengeri uton szállítja.

Noha a szakkönyvtár szabad polcrendszerre ujdonság Pakisztánban és folytonos örökösödést igényel, mégis az egész könyvtárhasználat szervezete ezen alapszik. A kölcsönzés csak a testület tagjaira és az egyetemi hallgatókra korlátozódik és egy napi időtartamra terjed. Folyóiratokat csak a professzorok kaphatnak és a Pakisztáni Nemzeti Tudományos és Műszaki Dokumentációs Központ bibliográfiai részlegének személyzete igényelhet.

A rövid kölcsönzési idő egyensúlyozására a nyitvatartási idő hosszu. Vasárnap kivételével reggel 8^h30'-tól este 10^h-ig tart. Ezért külön esti szolgálatra alkalmaztak egy tisztviselőt. A nagyon redukált kölcsönzés ellenére is bölcs intézkedés volt a kölcsönzőjegy bevezetése.

A szerző leírja, hogy mivel a kijelölt könyvtáros még különféle akadályok miatt nem érkezett meg, így ő, mint "vendég-könyvtáros" végzi az összes könyvtárosi teendőt egy begyakorolt gépiróval, aki a könyvtárszakmában már némi ismeretre tett szert. Elkészítettek egy szótárkatalógust és

lajstromozták a forrásmunkákat. A végleges katalóguscédulák elkészítése a jövő feladatai közé tartozik.

Kis gyűjteményük lévén, ezt maximálisan kell kihasználniok, s az orvostudomány legjobb bázismunkáit beszerezniök, mert ezek a könyvek mind a professzorok és orvosok, mind a diákok képzésére, illetőleg továbbképzésére szolgálnak.

A filmek és a mikrokártyák bevezetése a jövőendő könyvtárosgárda feladata lesz, akik könyvtártudományi diplomájukat a pundzsabi, karacsi és a daccai egyetemeken nyerik el. Az ő feladatuk lesz, hogy megtanítsák az egyetemi hallgatókat a helyes kutatómunkára és a bibliográfiák használatára.

G á l n é F r i e d r i c h Sára dr.

NÉHÁNY SZÓ A MEDICINSZKIJ REFERATIVNÜJ ZSURNAL-RÓL

A Medicinszkij Referativnűj Zsurnal, az egyik legátfogóbb orvostudományi referálólap. 1957 óta jelenik meg a "Szo-vetszkoe Medicinszkoe Referativnoe Obozrenie" /Szovjet Orvostudományi Referáló Szemle/ és a "Referativnűj Zsurnal Inosztrannoj Medicinszkoj Literaturü" /A Külföldi Orvostudományi Irodalom Referáló Szemléje/ utódként. Az egyesítést egy-egy orvosi szakág könnyebb áttekinthetősége érdekében hajtották végre.

A referálólap gyakorló orvosok, szakorvosok, egészségügyi szervezők és egyetemi oktatók részére készül. A szovjet és a külföldi orvosi folyóirat irodalom legfontosabb cikkeinek referátumait, monográfiák annotációit közli, orvostörténeti és egészségügyi-szervezési cikkeket, kongresszusi beszámolókat referál. Az elméleti cikkeket azonban továbbra is a Szovjet Tudományos Akadémia Tudományos és Technikai Tájékoztató Intézete /VINITI/ kiadásában megjelenő "Referativnűj Zsurnal Biologija" és a "Referativnűj Zsurnal Biohimija" című referáló lapok közlik.

A Medicinszkij Referativnűj Zsurnal 1957-1960-ig mintegy kísérletképpen 24 orvosi szakma anyagát referálta 4 szekcióban.

Az 1. szekció tárgya: belgyógyászat, fertőző betegségek, endokrinológia, ideg- és elmebetegségek, fürdőhelytan, természetes gyógymódok, bőr- és nemibetegségek.

A 2. szekció sebészeti, idegsebészeti, traumatológiai, ortopédiai, urológiai, onkológiai, fül-orr-gégegyógyászati, szemészeti és sztomatológiai referátumokkal foglalkozik.

A 3. szekció tárgya szülészeti-nőgyógyászati és gyermekgyógyászati referátumok.

A 4. szekció orvostörténeti és egészségügyi szervezési, közegészségügyi, járványtani és orvosi radiológiai cikkeket referál.

Minden egyes szekció 12 számból állt.

Három évi tapasztalat megmutatta, hogy a referálással és szerkesztéssel foglalkozó munkaközösség megbirkózik a nagy feladattal, ilyenmódon kellő átszervezés után a referálást 1960-tól az igényeknek megfelelően 30 nyelvterület 34 orvosi szakágára terjesztették ki. Bővült a referált folyóiratok száma is. A megnövekedett anyagnak megfelelően a Medicinszkij Referativnűj Zsurnál 1960-tól már nem négy, hanem tíz szekcióban jelenik meg.

Az 1. szekció a belgyógyászati, endokrinológiai, bőr- és nemibetegségekkel foglalkozik, fürdőhelytani és fizikoterápiai cikkeket közöl.

A 2. szekció tárgya: a tuberkulózis.

A 3. szekció a fertőző betegséggel, az orvosi mikrobiológia, a vírusológia, parazitológia, a járványtan és az antibiotikumok kérdéseit öleli fel.

A 4. szekció a sebészettel, traumatológiával, ortopédiával, idegsebészettel, urológiával foglalkozik.

Az 5. szekció tárgya a gyermekbetegek.

A 6. szekció cikkei az onkológia, az orvosi radiológia és a röntgenológia kérdéseit öleli fel.

A 7. szekció tárgya a közegészségügy, az egészségügyi szervezés, az orvostörténelem, az igazságügyi orvostan, a sugárhigiéne, az orvosi technika.

A 8. szekció fül-orr-gégészeti, szájsebészeti és szemészeti közleményeket referál.

A 9. szekció tárgya az ideg és elmegyógyászat.

Végül a 10. szekció a szüléset és nőgyógyászat referálásával foglalkozik.

Minden egyes szám végén betűrendes szerzői névmutató, minden szekció első számában pedig a referált folyóiratok felsorolása és rövidítése található. Minden egyes szekció 12 számból áll. A 12. szám az évi tárgymutató.

A referált cikkek szakrendben, azon belül szerzői betűrendben következnek egymás után. A cikkek címei, ha szovjet szerzőtől valók, orosz és angol nyelven, ha külföldi szerzőktől valók, oroszul és az eredeti cikk nyelvén jelennek meg.

A közlemények száma évenként 30.000-35.000.

Az átfutási idő megrövidítése céljából a szerkesztőség szoros kapcsolatot tart fenn szovjet és külföldi lapszerkesztőségekkel, tudományos kutatóintézetekkel, felsőoktatási intézetekkel és ezek útján kéri a tudományos munkaközösségeket és az egyéni szerzőket, hogy monográfiáik annotációit, folyóiratcikkeik és disszertációik autoreferátumait lehetőleg a megjelentetéssel egyidejűleg küldjék be.

S z e p e s i Zoltánné

EGY HÉZAGPÓTLÓ KIADVÁNYRÓL

Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ kiadásában megjelenő "Tájékoztató a Külföldi Orvosi Könyvekről", melyet a Budapesti Orvostudományi Egyetem könyvtárának munkatársai állítottak össze, valóban hézagpótló kiadvány. Mint minden tudományágnak, így az orvostudománynak is jellemzője egyrészt szakirodalmának hihetetlen mértékű mennyiségi megnövekedése, másrészt az egyre fokozódó differenciálódás. Ezek a jelenségek az elmúlt években nehéz feladat elé állították az orvosi intézmények könyvtárait és könyvbeszerzőit. Az egyes körülírt területen működő szakemberek még talán tudták valahogy követni a szakirodalom őket érdeklő külföldi könyvtermését, az orvostudományok szakirodalmát szélesebb körben gyűjtő könyvtárak számára azonban nehéz, majdnem megoldhatatlan problémát jelentett a beszerzendő könyvek helyes kiválogatása. Ezért nyújt nagy segítséget a Budapesten és vidéken működő könyvtáraknak a kiadvány - helybe szállítja azokat az adatokat, amelyeket eddig csak fáradságos utánjárással és hiányosan tudtak megszerezni.

A Tájékoztatónak eddig két kötetét kaptuk kézhez, az első kötet az 1959-es év július 31.-ig megjelent külföldi könyveket, a második az 1959 augusztus 1. és 1960 május 31. kö-

zött megjelent könyveket lajstromozza. Adataikat könyvjegyzékekből, prospektusokból és folyóiratok könyvismertetéseiből, könyvhirdetéseiből gyűjtötték.

Maga a kiadvány több részből áll, gerincét a II.rész alkotja, mely az egyes könyvek adatait szakszerinti csoportosításban közli. Természetesen bármennyire is gazdag anyagot tartalmaz, teljességre nem törekedhet, de feltétlenül elég adatot közöl ahhoz, hogy mind a széles gyűjtőkörű orvosi könyvtárak, mind a speciális, szűkebb területre korlátozott igényű könyvtárak bőven válogathassanak belőle. Az összeállításban megnyilvánuló kényszerű válogatás kétségtelenül elárulja az összeállítók nagy szakmai gyakorlatát és hozzáértését.

Külön jelöli a Tájékoztató azokat a könyveket, amelyeket a Budapesti Orvostudományi Egyetem Könyvtára beszerzett, vagy megrendelt, ezáltal egyrészt elkerülhető, hogy nem elsőrendű fontosságú művek fölös számban jöjjenek be az országba, másrészt lehetőség nyílik arra, hogy a könyvet megrendelni szándékozó arról még a megrendelés előtt véleményt formálhasson.

Gyakorlati értékű segítséget kapunk azáltal, hogy a valutában megadott könyvárakat átszámítási kulcs egészíti ki.

A Tájékoztató az egyes szakcsoportokon belül szerzői betűrendet használ. Az anyagban való eligazodást könnyíti meg a III. és IV. rész. Előbbi szerzői betűrendes mutató, melynek segítségével a szerzők neve alapján keresett könyvek találhatóak meg, utóbbi gondosan megszerkesztett tárgymutató, melynek felhasználásával egy-egy szűkebb témára vonatkozó

könyvanyag kikeresése válik lehetővé. Az I.rész utmutató az alkalmazott szakbeosztáshoz. A határterületekre és érintkező területekre történő utalásokkal igyekeznek segíteni azokon a nehézségeken, melyek az egyes szakcsoportok egymásbafonódottságából természetesen adódnak.

Mindkét kötet adatgyűjtésének lezárása után röviddel megjelent, ezáltal friss és eleven kapcsolatot tart fenn a könyvtermés és beszerzés között. Az összeállítók a kiadvány bevezetőjében közlik, hogy a gyűjtést folyamatosan végzik és az egyes kötetek megjelenése között gyűjtött anyag is bármikor megtekinthető.

A könyvrendelések folyamatosságát biztosító újabb intézkedések is hozzájárulnak ahhoz, hogy a Tájékoztató pontos és kimerítő adatai segítségével megszűnik az orvosi könyvtárak állománygyarapításában a multban többször tapasztalható bizonytalanság és kapkodás. Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ kiadványa bizonyítja, hogy a központosított tájékoztatás, ha az részletes és megbízható, milyen értékes és fáradságot kimélő segítséget adhat orvosi könyvtárainknak.

G á l Imréné

K Ö Z L E M É N Y E K - H I R E K

Dr. GERLEI Ferenc a nyiregyházi Megyei Kórház kórboncnok főorvosa, aki a kórházi könyvtár orvos vezetője, 1961. ápr. 4-én Kossuth díjat kapott. Ezuton köszönti és további munkájához sok sikert kíván a könyvtárosok nevében a szerkesztőség.

KÖNYVTÁROSKÉPZÉS. Az OOK által 1960 őszén megindított két-éves könyvtárosképző szaktanfolyam első féléve lezárult, a 20 hallgató eredményesen tette le vizsgáit. Vizsgatantárgyak: marxizmus-leninizmus, könyvtártan, könyvismeret, nyelv. Átlageredmény: 3,88. "Kitűnő" rendűek lettek: Gál Imréné /Országos Közegészségügyi Intézet Könyvtára/, Kapronczay Istvánné /Országos Orvostörténeti Könyvtár/, Mistéth Endréné /Országos Orvostudományi Könyvtár/, Schwanner Endréné /Budapesti I.sz. Női Klinika/.

Egyben értesítjük könyvtárosainkat, hogy 1961 őszén új tanfolyam kezdődik, melynek megindításáról, valamint a felvétellel kapcsolatos tudnivalókról külön körlevelet küldtünk ki.

FOTOSZOLGÁLAT. Az OOK keretében fotoszolgálat működik, amely a hálózat valamennyi könyvtára számára megfelelő díjazás ellenében rendelkezésre áll. A fotoszolgálat célja

elsősorban az, hogy olyan folyóiratcikkekről, könyvrészletekről, amelyek a kutatók számára eredetiben nem szerezhetők meg, fotomásolatokat készítsen. A kívánságnak megfelelően filmet vagy kívánt méretben pozitív képet készít. Könyvtárosaink tehát ajánlhatják a hozzájuk forduló kutatóknak, hogy olyan esetben, ha az eredeti közleményt nem sikerül megszerezniök, az országban megtalálható példányról az OOK fotószolgálatára utján készíttessenek másolatot. A megrendeléseket az OOK címére kell megküldeni.

MEGJELENT a "Könyvtári munka szabványai" c. könyv második kiadása, amely egybefoglalva közreadja a könyvtárosi munka minden területének - könyvespolc méretektől a cirkill írásjelek átírásának nemzetközi rendszeréig - szabványait, mutatótáblákkal kiegészítve. Ára 70.- Ft.

Kérjük könyvtárosainkat, mielőbb szerezzék be könyvtáruk számára!

FELHÍVJUK könyvtárosaink figyelmét, hogy a könyvtári munkához szükséges szabvány szerinti nyomtatványokat mielőbb szerezzék be a "Könyvtárosok Boltja"-ból /Bp.VI., Népköztársaság utja 16./.

Leltárkönyv /3000 könyv leltározására/		20.00 Ft
Leltárkönyv /6000 " " /		34.50 "
Katalóguskarton /több színben/		0.04 "
Osztó /választó/ lap		0.04 "
Folyóiratnyilvántartó karton		0.04 "
Olvasójegy		0.04 "
Személyi lap		0.07 "
Személyi lap, törzslappal		0.08 "
Olvasók és kölcsönzések nyilvántartása /füzet/		1.20 "
Könyvtárközi kölcsönzési átkérőlevél		0.20 "
Katalógusdoboz fedéllel /nyárs nélkül/		
47x14x11 cm		51.80 "
Katalógusdoboz fedéllel /nyárrsal/		
47x14x11 cm		64.80 "
Rendeződoboz, fedél nélkül 47x14x6 cm		21.70 "

Előkészületben:

Könyvtámasz	 kb.	7.- Ft
Háromfiókos katalógus doboz	 "	194.- "

BAJA, Járási Kórház könyvtára keresi Kovách Arisztid "A kísérleti orvostudomány vizsgáló módszerei" c. művének 2. kötetét.

ISTVÁN kórház /Bp.IX., Nagyvárad-tér 1./ keresi az alábbi folyóiratévfolyamokat:

Ergebnisse der inneren Medizin und Kinderheilkunde

16.Bd. 1917 - 21.Bd. 1921

23.Bd. 1922 - 26.Bd. 1925

63.Bd. 1943 - 64.Bd. 1944

Kongresszentralblatt für die gesamte innere Medizin

114.Bd. 1943 - 123.Bd. 1949

138.Bd. - 139.Bd. 1952

SZOLNOK Megyei Tüdőbeteggyógyintézet könyvtára /Vöröscsilag-ut 4./ keresi az alábbi folyóiratszámokat:

Orvosi Hetilap	101.évf. 1960.	4.
Népegészségügy	9. " 1949.	13.
Magyar Sebészet	4. " 1951.	1.
Le Poumon	10.vol. 1954.	6.
Problemü Tuberkuleza	1951.	1.
Problemü Tuberkuleza	1957.	1,2.

Kérjük az orvosi könyvtárosokat, hogy ha a fentemlitett könyvekből, ill. folyóiratokból fölös példánnyal rendelkeznek, azokat ajánlják fel a kérő könyvtáraknak. Az átengedés módját /ajándék - csere/ a felajánló és kérő könyvtár közvetlenül bonyolítsa le.

SZOLNOK Megyei Tanács Kórháza felajánlja a könyvtáraknak megvételre vagy cserére:

Lehrbuch der speziellen pathologischen Anatomie.
Begr. Eduard Kaufmann. 11-12. Aufl. Hrsg. Martin
Staemmler. 2.Bd. 1.Lief. Gallenwege mit Gallenblase.
Pankreas. Berlin, 1957, W. de Gruyter. XVI, 912 p.

Kérjük az igénylőket, hogy a felajánló könyvtárral közvetlenül lépjenek érintkezésbe.

A PÉCSI Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára 1961. jan. 1.-vel megalakult. Eddig ugyanis a pécsi egyetemen csak klinikai és intézeti könyvtárak voltak, a központi feladatokat az orvoskar önálló egyetemmé alakulása óta is a Tudományegyetem könyvtára látta el. Az új könyvtár megkezdte saját állományának szervezett kiegészítését, hogy minél előbb résztvehessen az orvosegyetem oktatóinak és hallgatóinak könyvtári ellátásában. Egyszersmind - mint hálózati alközpont - hozzáfogott az egyetem keretébe tartozó könyvtárak központi szervezési munkáihoz.

A könyvtár vezetője: dr. Ruzsás Lajosné.

A könyvtár címe: Pécs, Sziget-u. 30.

KÖNYVTÁRI KUTATÓMUNKA: Az Eü.Közlöny 1960. április 15. számában jelent meg az egészségügyi miniszter 14/1961.Eü.M. számú utasítása, amely az orvostudományi könyvtárakban folyó kutatómunkával kapcsolatban intézkedik.

A könyvtárak dolgozói kétféle kutatással foglalkozhatnak: könyvtártudományi és nem könyvtártudományi kutatással. A kutatás szervezettségének biztosítása céljából a kutatási témát mindkét esetben jelenteni kell az OOK-nak, amely a bejelentések alapján kutatási tervet készít és felterjeszti e tervet a felsőbb szervekhez jóváhagyás céljából. A rendelet kimondja, hogy a jóváhagyott kutatási terv alapján az egyes könyvtárak munkatervében biztosítani kell ezeknek a kutatásoknak az elvégzését. Indokolt esetben a kutatási feladatok elvégzésére rendkívüli szabadság, illetve a könyvtár munkatervébe beiktatott idő biztosítható.

Az orvostudományi könyvtári hálózatban előnyt biztosítunk az olyan kutatási témáknak, amelyek a szakkönyvtárügy elvi kérdéseivel, az orvosi könyvtárak és a kutatómunka, az oktatás, a továbbképzés, illetőleg az orvosi gyakorlat kapcsolataival, a könyv- és könyvtárkultúra társadalmi összefüggéseivel és a könyvtári munka korszerűsítésével foglalkoznak.
